

DANIAE

Lukning af Plejehjem i Københavns Kommune

Eva Bonde Nielsen
Claus Holst

**Lukning af
plejehjem i
Københavns Kommune**
En kvalitativ og kvantitativ analyse
Eva Bonde Nielsen og Claus Holst

Københavns Kommune
Sundhedsforvaltningen

Daniæ
Danmarks Institut for
Ældrepedagogik

Titel: Lukning af plejehjem i Københavns Kommune,
En kvalitativ og kvantitativ analyse
Forfattere: Eva Bonde Nielsen og Claus Holst

© Daniae &
Københavns Kommune
Sundhedsforvaltningen
1. udgave, 1. oplag, 2003

Publikationen kan læses på www.daniae.dk

Pris: Gratis

Forord

Igennem en del år har Københavns Kommune været i den situation, at antallet af ældre har været stærkt faldende. På den baggrund har Sundhedsforvaltningen løbende reduceret sin plejeboligkapacitet. I begyndelsen ved fortrinsvis at opsigte kontrakter og overenskomster med udenbys plejehjem. I takt med det fortsatte fald i antallet af ældre blev det omkring årtusindskiftet besluttet i Borgerrepræsentationen at lukke en del plejehjem med henblik på henholdsvis ombygning eller egentlig nedlukning.

Der var naturligvis en del protester mod dette, ligesom der blev rejst forskellige antagelser om, hvordan det påvirkede borgerne at komme i den situation.

På den baggrund besluttede vi at iværksætte en større kvalitativ og kvantitativ analyse af forholdene omkring beboere, der udsættes for trussel om eller egentlig lukning af deres nuværende plejehjem og dermed en flytning til et andet plejehjem.

Denne rapport er det samlede resultat af de to analyser – den ene med fokus på de bløde værdier omkring den særlige situation, hvor borgerne bliver udsat for (trussel om) flytning fra det, de fleste troede var deres sidste bolig i dette liv. Den anden analyse beskriver levetid og alder, mv., for mere end 20.000 københavnere, der har boet eller bor på plejehjem i perioden fra 1990 til 2002.

Det var naturligvis ikke muligt at interviewe 685 borgere fra de 17 forskellige plejehjem, der blev berørt først af forslagene til ændringerne og siden hen af den endelige beslutning om lukning eller ombygning. I samme periode blev mere end 350 pladser nedlagt. Til den kvalitative del af undersøgelsen blev der derfor udvalgt nogle få institutioner, og de blev udvalgt ud fra det hensyn, at der skulle repræsenteres den størst mulige forskellighed mellem deltagerne i interviewundersøgelsen.

I den kvantitative del af undersøgelsen indgår alle berørte beboere.

Undersøgelsen er finansieret via Kvalitetsudviklingspuljen i Sundhedsforvaltningen.

Lars Bo Bülow
Den 15. maj 2003

Indholdsfortegnelse

Indledning	7
Undersøgelsen	9
Interview med beboere og pårørende.....	9
Interview med personale og ledere.....	10
Datagrundlaget for levetidsanalysen.....	11
Opsummering	13
Information om nedlukning.....	13
Beboernes vurdering af nedlukning og flytning.....	14
Pårørendes vurdering af nedlukning og flytning.....	16
Personale og lederes vurdering af nedlukning og flytning.....	17
Levetiden på plejehjem	19
Information om nedlukning af plejehjem	21
Beboernes vurdering	23
Følelsesmæssige og eksistentielle aspekter af lukning.....	24
Behov for omsorg og trøst ved flytning	27
Flyttemodeller tilbydes	28
Selve flytningen.....	30
Behovet for tilknytning og inklusion efter flytning.....	31
Behovet for meningsfuld beskæftigelse.....	33
Tilfredshed med den hjælp beboerne får før og efter flytning.....	34
Beboernes vurdering af bolig før og efter flytning	35
Overordnet om beboernes oplevelse af nedlukning.....	36
Overordnet om beboernes oplevelse af ny bolig.....	37
Opsamlende omkring de beboere, der flyttede i to-rums boliger	38

Pårørendes vurdering	41
Personale og ledes vurdering	45
Information om nedlukning.....	46
Flyttemodeller	47
Støtte til forstandere	50
Om beboernes behov	51
Vurdering af behovet for to-rums boliger.....	52
Selve flytningen.....	53
Ledere og personalets vurdering efter flytning	53
Levetiden på plejehjem.....	59
Datagrundlaget	59
Generelt i Københavns Kommune.....	62
Levetiden i forbindelse med plejehjemslukninger.....	72
Referencer	75

Indledning

I januar, 2000 igangsatte Sundhedsforvaltningen i Københavns Kommune en undersøgelse vedrørende flytning af plejehjemsbeboere. Baggrunden var, at antallet af ældre i Københavns Kommune har været faldende i en årrække (i modsætning til Danmark som helhed), hvilket gav anledning til en reduktion i antallet af plejeboliger. Samtidig har en række plejehjem været små og bolig-mæssigt utidssvarende, og er derfor nedlagt eller ombygget. Hovedparten af de berørte beboere fik tilbudt en plejebolig, der består af to rum med indbygget køkkenenhed og eget bad/toilet. Medarbejderne er så vidt muligt genansat, hvis de ønskede det, og hvis det var muligt.

Der har naturligvis været megen debat om plejehjemslukningerne, og derfor er denne undersøgelse gennemført for at afdække om:

- Beboernes levetid påvirkes både op til og efter flytningen
- Beboernes livskvalitet påvirkes både i perioden inden flytning og efter.

Der er fremsat to hovedpåstande i forbindelse med nedlæggelsen af plejehjem: Beboernes livskvalitet bliver stærkt forringet, og måske dør de ligefrem af at blive flyttet til en anden plejebolig.

Et andet vigtigt aspekt er oplevelsen af at flytte til en to-rums plejebolig. Den bedre boligkvalitet kan opleves som et plus eller, er det fremhævet af andre, omvendt kan den føre til mere ensomhed og isolation, da de større to-rums boliger kan føre til isolation fra fællesarealer, andre beboere og personale.

For at belyse disse problemstillinger består undersøgelsen af en kvantitativ og en kvalitativ del.

Den kvalitative del af undersøgelsen består af interview med beboere, pårørende og personale før og efter flytning. Den har involveret 44 beboere på seks plejehjem, som blev lukket, 16 pårørende, 54 personaler, ni ledere og et bestyrelsesmedlem. Den kvantitative del er baseret på registerdata fra Sundhedsforvaltningen. Her indgår mere end 23.000 beboere. Denne del viser, hvor lang tid plejehjemsbeboere lever i perioden fra 1990-2002. Dette er sammenlignet med levetiden for 685 beboere fra 17 lukkede plejehjem.

Der skal lyde en tak til alle de beboere, pårørende og personaler, som har stillet sig til rådighed for undersøgelsen.

Også en stor tak til Chresten Højlund for hans store indsats i forbindelse med gennemførelse af interview og til Jytte Sørensen for udskrivning af interview og sekretærbistand.

Den 15. maj 2003

Eva Bonde Nielsen og Claus Holst

Undersøgelsen

Interview med beboere og pårørende

Der er gennemført interview med beboere cirka tre-fire måneder før og cirka tre-fire måneder efter flytning. Der er i alt interviewet 44 beboere.

Interview før flytning fordeler sig på følgende plejehjem:

1. Plejecentret Bonderupgård, der lukkede p.g.a. ombygning i 1998
2. Eliaskirkens Hjem for Gamle, der lukkede i april 2000
3. Sankt Annæ Hjem, der lukkede i april 2000
4. Odd Fellow Hjemmet, der lukkede i januar 2001
5. Plejecentret Granbo, Bystævneparken, der lukkede i januar 2001

Interview efter flytning fordeler sig på følgende plejehjem:

1. Absalonhus
2. Plejecentret Bonderupgård, der åbnede igen efter ombygning i 2000
3. Plejecentrene Rønnebo, Lærkebo, Poppelbo, Egebo, Bystævneparken
4. Plejecentret Sølund
5. Omsorgscentret Fælledgården
6. Højdevang Sogns Plejehjem
7. Plejehjemmet Nordvanggård, Birkerød
8. Hvissinge Omsorgscenter, Glostrup
9. Skjulhøjgård

I forhold til anden interviewrunde var der et frafald af beboere på i alt ni. Fem af disse var døde inden anden interviewrunde, og fire var for syge til at deltage.

Det antal beboere, der således indgår i både første og anden interviewrunde omfatter i alt 29 beboere. Heraf flyttede 19 beboere ind i en to-rums bolig og 10 beboere flyttede i et-rums bolig.

Der er seks beboere, som alene er interviewet en gang. Det drejer sig om seks beboere, der blev flyttet fra Bonderupgård i 1998, og som nu bor på Skjulhøjgård i to-rums boliger. Interviewene er foregået efter flytning og har således den svaghed, at de er retrospektive, hvad angår selve flytteprocessen, men giver et indtryk af, hvordan disse beboere trives i deres to-rums bolig.

Interview med beboerne er foregået som enkeltinterview med en varighed på cirka 45 minutter til en time. Beboerne er overvejende udvalgt i forhold til, om de er i stand til at deltage i et interview. Ses der på de udvalgte beboeres alder

ligner de i gennemsnit plejehjemspopulationen. Blandt de interviewede mænd var gennemsnitsalderen 79 år mod generelt 78 år for alle nyindflyttede i 1998-99. Blandt de interviewede kvinder var gennemsnitsalderen 85 år mod generelt 84 år for alle nyindflyttede kvinder i 1998-99. Til gengæld er der færre mænd blandt de interviewede $5/29=16\%$ i forhold til 28% blandt de nyindflyttede i 1998-99. I forhold til en gennemsnitsbetragtning burde der have været tre mænd mere med i interviewene.

Det skal bemærkes, at denne kvalitative del af undersøgelsen ikke omfatter plejehjem, der nedlukkes efter 'sivemodellen', men overvejende omfatter plejehjem, hvor beboere og personale, efter forhandling med Sundhedsforvaltningen, har fået tilbud om at flytte samlet. Der indgår et enkelt plejehjem, Plejecentret Granbo, hvor beboere og personale ikke fik dette tilbud. Beboerne flyttede enkeltvis til andre plejehjem, mens personalet blev opsagt.

Der er i alt interviewet 16 pårørende, hvoraf otte er geninterviewet efter flytning af deres far/mor er sket. I flere tilfælde deltog de pårørende meget aktivt i forældrenes liv, og var derfor også aktive i forbindelse med nedlukningen. De ville derfor gerne uopfordret deltage. I andre tilfælde blev de pårørende opfordret til at deltage, da deres far/mor var for dårlig til selv at blive interviewet.

Interview med personale og ledere

Der er i alt interviewet 54 personaler, ni ledere samt et bestyrelsesmedlem. Det personale og den ene forstander, som flyttede over sammen med beboerne er interviewet både før og efter flytning.

Interview fra første runde er foregået på de samme seks plejehjem, som for beboerne. Desuden deltog Johannesgården, hvor forstander og personale fra det tidligere Bonderupgård opholdt sig med daghjemsgæster, indtil det ombyggede Bonderupgård åbnede (Dette personale samt forstander fulgte med til det nyåbnede Bonderupgård).

Interview fra anden runde fordeler sig på følgende plejehjem:

1. Absalonhus
2. Plejecentret Bonderupgård

Interview med personale er overvejende foregået som gruppeinterview med mellem to til syv deltagere og med en varighed på mellem en og to timer. Der er enkelte personaler, der er interviewet individuelt. Interview med ledelse er overvejende foregået som enkeltinterview. På to af plejehjemmene deltog udover forstander også souschefer.

Datagrundlaget for levetidsanalysen

De overordnede formål med denne del af undersøgelsen er at give en grundlæggende beskrivelse af levetiden for københavnske beboere på plejehjem og i plejehjemslignende ældreboliger. Ud fra denne generelle beskrivelse undersøges det derefter, om levetiden ændres for de beboere, som flytter fra plejehjem, der nedlægges/ombygges.

Undersøgelsen er baseret på registerdata fra Sundhedsforvaltningen. Der inddrages alle beboere på plejehjem og plejehjemslignende ældreboliger, som er indflyttet i perioden fra 01.01.1990 til 31.12.2002. I alt indgår 23.447 beboere.

For beboerne er oplyst køn, fødselsdag, ind- og udflytningsdato, status ved udflytning (død, flyttet eller i live 31.12.2002) og opholdsinstitution. Beboerne kan således følges, hvis de flytter til et andet plejehjem.

Antal førstegangs indflytninger pr. år stiger fra ca. 1.800 i 1990 til ca. 2.000 i 1997. Derefter sker der et fald til cirka 1.500 i år 2000. I 2001-02 stiger antallet igen, så der i 2002 var ca. 1.800 indflytninger.

I perioden fra 1990 til 2002 er gennemsnitsalderen ved indflytning steget fra 83,1 til 84,7 år for kvinder og fra 78,3 til 79,5 for mænd.

Den mediane levetid (dvs. tiden, der går fra indflytning, indtil kun halvdelen er i live) er lavere for mænd end kvinder: Mænd lever på plejehjem mellem en og 11 måneder kortere end kvinder, varierende med alder og indflytningsår.

Den mediane levetid efter indflytning falder, jo senere i perioden fra 1990-2002 beboeren er flyttet ind: I slutningen af perioden lever beboerne mellem 0 og 13 måneder kortere på plejehjem end i starten af perioden, varierende med køn og alder.

Den overordnede beskrivelse af risikoen for at dø laves i en overlevelsesmodel¹, der inddrager køn, alder, indflytningsår, tid på plejehjem og plejehjemstype.

Der er data om 17 plejehjem, som blev nedlagt fra 1998-2001. På det tidspunkt, hvor lukningen blev kendt, var der i alt 685 beboere på disse plejehjem.

---

¹ Data analyseres vha. en Cox-model med alder som grundlæggende tidsskala, og alder ved indflytning anvendes som indgangstidspunkt. Køn, indflytningsår og institutionstype inddrages med proportionale risici og der stratificeres efter, om man har boet over eller under et halvt på plejehjem. Personer censureres, hvis de er i live pr. 31.12.2002, flytter hjem eller kommer på psykiatrisk hospital.

Opsummering

Information om nedlukning

- Der er generelt tilfredshed blandt de interviewede med hensyn til den information, de har fået fra plejehjemmenes ledelser gennem hele forløbet.
- Hovedparten af beboerne ser gerne, at de, sammen med den første information, får forelagt nogle konkrete tilbud om, hvor de kan flytte hen, og gerne, som de senere fik, en sikkerhed for, at såvel beboere som personale kan flytte samlet, hvis de ønsker det.
- Det er forskelligt, hvad beboerne vurderer som et passende tidspunkt for information. Nogle har det godt med, at der er god tid til at vænne sig til flytningen, mens andre foretrækker en korterevarende proces.
- Hovedparten af de pårørende vil gerne have informationen så tidligt som mulig, og er tilfredse med, at de har været involveret i processen med diskussioner/forhandlinger om mulig flyttemodel. Hovedparten foretrækker dette frem for, at de sammen med den første information får tilbud om en samlet flytning.
- Hovedparten af personalet foretrækker, at de får informationen så tidligt som mulig. Hovedparten foretrækker også, at få tilbud om samlet flytning sammen med den første information.
- Sundhedsforvaltningens aktive deltagelse i informationsmøder har en væsentlig og positiv betydning for pårørende, bestyrelse og personale.
- I nogle tilfælde har beslutningen om nedlukning nået offentligheden, inden beslutningen var meddelt de involverede. Dette opfattes som meget uheldigt af alle på de berørte plejehjem.

Beboernes vurdering af nedlukning og flytning

Analysen af interview med beboere viser, at:

- Flytning af beboere ikke generelt forringer beboernes livskvalitet, hvis beboerne føler:
  - tryghed og nærvær
  - tilknytning
  - inklusion (at være en del af et fællesskab)
  - at de har meningsfuld beskæftigelse
  - at deres identitet bevaresDette blev i mange tilfælde opnået ved en stor indsats fra personale og ledere i både den gamle og nye plejebolig
- Nogle beboere har en forringet livskvalitet efter flytning, som kan henføres til manglende tilknytning og inklusion i fællesskabet. Det kan tage mere end tre-fire måneder at skabe nye gode kontakter, og burde være støttet mere.
- Beboere, der flytter i to-rums boliger bliver ikke mere ensomme eller isolerede end de, som flytter til et-rums boliger.

Andre konklusioner, der kan drages:

- Hovedparten af beboerne oplevede den første tid, efter at informationen om nedlukning af deres plejebolig var givet, som ret belastende. Mest belastende var, at de ikke vidste, hvor de skulle flytte hen, om de mistede deres kontaktperson, fællesskabet med andre beboere og de aktiviteter, som de værdsatte meget. Mange følelsesmæssige reaktioner og eksistentielle overvejelser sås hos beboerne i denne første tid.
- Forstandere, personale og i nogle tilfælde pårørende var en meget stor støtte for beboerne i denne første fase.
- Hovedparten af beboernes bekymringer forsvandt, da de fik tilbud om at kunne flytte samlet, og ikke mindst, da de fik at vide, at en stor del af personalet ville flytte med. Disse beboere fik tilbudt en to-rums bolig.
- På Plejecentret Granbo fik beboerne ikke tilbud om samlet flytning. Disse beboere oplevede, at ledelse og personale tog godt hånd om dem. Disse beboere var ikke sikret en to-rums bolig.
- Hovedparten af beboerne var ganske godt tilfredse med den hjælp og

omsorg, de fik i deres gamle plejebolig. Det er de også i deres nye plejebolig.

- Hovedparten af beboerne var tilfredse med de fælles aktiviteter i deres gamle plejebolig. Det er de også i deres nye plejebolig.
- Hovedparten af beboerne oplevede, at selve flytningen gik godt.
- Alle de beboere, der flyttede til to-rums bolig er meget tilfredse med deres boligs størrelse og indretning. Det er de beboere, der flyttede til et-rums bolig også, undtagen en.

Pårørendes vurdering af nedlukning og flytning

- Hovedparten af de pårørende mener, at det er en uforskammethed over for ældre beboere, at man nedlægger plejehjem. De troede generelt ikke på udmeldingen om, at der ville blive færre ældre i Københavns Kommune.
- De fleste pårørende er inden flytningen af den opfattelse, at deres far/mor ikke har behov for en to-rums bolig, men kan se fornuften i to-rums boliger for deres egen generation.
- Det er en udbredt opfattelse blandt de pårørende, at gamle mennesker dør af at blive flyttet.
- Flere af de pårørende mener, at nedlukning af plejehjem sker i blinde, da politikere og embedsfolk ikke har gjort sig den ulejlighed at vurdere pleje-/omsorgskvaliteten på de plejehjem, de nedlukker.
- Nogle af de pårørende har deltaget aktivt i arbejdet med at forhindre nedlukning af det plejehjem, hvor deres far/mor bor, men uden held.
- De pårørende fremhæver det som positivt, at repræsentanter for Sundhedsforvaltningen deltager i informationsmøder. De er også tilfredse med, at Sundhedsforvaltningen var imødekommende over for at arbejde videre med forslaget om, at beboere og personale fik tilbud om at flytte samlet.
- Der er enighed blandt de pårørende om, at den bedste løsningsmodel er den samlede flytning, mens de anser 'sivemodellen' som uetisk for alle parter.
- Hovedparten af de pårørende vil tage hensyn til deres fars/mors ønsker i valg af kommende plejebolig.
- De pårørende er generelt efter flytningen tilfredse med, at deres far/mor flyttede i to-rums bolig.
- Der er pårørende, der er meget utilfredse. Deres far/mor flyttede i et-rums bolig.

Personale og leders vurdering af nedlukning og flytning

Analyser af interview med personale og ledelse inden flytning viser at:

- Personale og ledere var generelt kede af, at deres arbejdsplads nedlukkede. Det var især den første tid, der beskrives som frustrerende, da de ikke på det tidspunkt vidste, hvilke tilbud de ville få om fremtidig ansættelse. Personale og ledere på Plejecentret Granbo, for hvem det kom som et chok, at det skulle nedlukke, havde en meget svær tid lige efter informationen blev givet.
- Personale havde ligesom beboerne brug for støtte og omsorg fra deres ledere især i den første fase, og det oplevede hovedparten af personalet, de fik.
- Lederne havde også brug for støtte. Det skete overvejende gennem en ERFA-gruppe, der bestod af forstanderne for de nedlukningstruede plejehjem og repræsentanter fra Sundhedsforvaltningens økonomi-, personale-, uddannelses- og ældre faglig kontor. Fra forstanderside, var der generel tilfredshed med ERFA-gruppen.
- Der er ledere, som mener, at Sundhedsforvaltningen skulle have udarbejdet en plan for, hvordan man nedlukker et plejehjem. Her tænkes både i forhold til beboere, personale, pårørende, økonomi m.v.
- Trods de vanskeligheder, som ledere og personale selv stod i, i den første fase, var hovedparten i stand til at sætte beboernes behov i centrum, at give dem trøst og omsorg.
- Hovedparten af personalet var tilfredse med den flyttemodel, de fik tilbudt. Plejecentret Granbo skilte sig ud, da al personale blev opsagt. En stor del af dette personale samt ledelse havde været på den arbejdsplads gennem mange år, og for dem var det som at miste en del af deres 'familie'.
- Blandt ledere og personale var der delte meninger, om beboernes behov for en to-rums bolig. En forholdsvis stor del af personalet, mente ikke, at beboerne havde brug for to rum, og påpegede samtidig, at beboerne ville blive ensomme og isolerede.

Analyser af interview med personale og ledelse efter flytning viser at:

- Et generelt problem for personalet var, at de kom fra forskellige plejehjemskulturer. Det skabte i starten en del sammenstød og sladder.
- Forstanderne var af den opfattelse, at det selvfølgelig var svært i begyndelsen at sammensætte forskellige kulturer, men på længere sigt anså de ikke det for noget problem.
- På to lukkede plejehjem blev forstander og personale efterfølgende ansat på samme plejehjem og suppleret med andet personale. En stor del af det nye personale oplevede det som et problem, at forstanderen favoriserede det personale, som forstanderen kendte på forhånd.
- Hovedparten af det flyttede personale fik stort set det samme arbejdsindhold som tidligere, men der var også nogle, der fik andet arbejds- og ansvarsindhold. De fleste havde fundet sig til rette, men der var også personale, der var utilfreds med arbejdsindhold, mødetider og den kultur, der herskede på deres nye arbejdsplads. De overvejede at søge andet arbejde.
- Der var generelt tilfredshed med beboernes nye fysiske rammer.
- Hovedparten af personalet mente efterfølgende, at det var dejligt for beboerne at have fået en to-rums bolig. Hovedparten oplevede ikke, at beboernes sociale liv havde ændret sig til det negative. Der var ikke flere nu end tidligere, der følte sig ensomme eller isolerede. Få beboere (de indgår ikke i interview) havde fået det fysisk og psykisk dårligere.
- På det ene plejehjem klager personalet over, at der er for lange gange, for lille en opholdsstue og for ringe udendørsarealer.

Levetiden på plejehjem

Analyserne viser at:

- Kvinder har 30% lavere dødelighed end mænd.
- Dødeligheden er steget 21% fra 1990/92 til 2000/2002.
- Dødeligheden er 14% lavere i plejehjemslignende ældreboliger end på almindelige plejehjem.
- Dødeligheden det første halve år på plejehjem er større end senere i forløbet.

At kvinder har lavere dødelighed, er velkendt. At dødeligheden stiger med indflytningsåret, tyder på, at de visiterede beboere er blevet dårligere ved indflytning. At dødeligheden er mindre i plejehjemlignende ældreboliger, kan skyldes, at de visiterede beboere til denne type bolig er mere raske. At dødeligheden er højere i den første periode efter indflytning, tyder på, at de nyindflyttede ofte er svage, men at de kommer i en mere stabil situation, hvis de kommer igennem det første halve år.

Den overordnede model anvendes som udgangspunkt for en analyse, hvor dødeligheden for beboere på plejehjem, der skal lukkes/ombygges, analyseres. Dødeligheden, i perioden fra lukningen er blevet kendt indtil plejehjemmet faktisk er lukket, inddrages som én faktor. Dødeligheden, efter flytningen til et nyt plejehjem, inddrages som den anden faktor.

Der er data om 17 plejehjem, som blev nedlagt fra 1998-2001. På det tidspunkt, hvor lukningen blev kendt, var der i alt 685 beboere på disse plejehjem. Perioden, fra lukningen blev kendt, til plejehjemmet var lukket, varierer fra otte til 13 måneder med ni måneder som det typiske.

- I perioden fra lukningen blev kendt til flytningen sker, er dødeligheden 21% lavere – dvs. at dødeligheden er 79% af den generelle dødelighed med et sikkerhedsinterval² fra 64% til 98%. Der er således lige netop et signifikant fald i dødeligheden i perioden, og man kan med stor sikkerhed udelukke, at der er en overdødelighed.
- I perioden efter flytningen til et nyt plejehjem eller en plejehjemslignende ældrebolig falder dødeligheden med 7% – dvs. at dødeligheden er 93% af den generelle dødelighed med et sikkerhedsinterval fra 82% til 103%.

---

² Det er et 95% konfidensinterval for dødeligheden. Det betyder, at i 95 ud af 100 tænkte gentagelser af denne undersøgelse, vil man opleve, at den sande dødelighed i gruppen ligger inden for dette interval.

Denne dødelighed er altså nærmest uændret i forhold til den generelle dødelighed på plejehjem i Københavns Kommune.

Det kan med rimelig stor sikkerhed konstateres, at:

- Der har været en signifikant lavere dødelighed på de plejehjem, der skal lukkes, i den periode, hvor lukningen har været kendt, og at
- Dødeligheden ikke øges i perioden efter flytning.

At dødeligheden efter flytning ender på det samme niveau, som før hele nedlukningen blev sat i gang, er tilfredsstillende – det kan nu klart afvises, at beboerne ligefrem dør af at blive flyttet.

At der i perioden op til flytningen ligefrem er en signifikant lavere dødelighed er en overraskelse, og kræver nærmere refleksion. Kan den øgede opmærksomhed om beboernes situation fra personale, ledere og pårørende, som er beskrevet i den kvalitative del, være årsagen?

Information om nedlukning af plejehjem

Langt den overvejende del af beboere, pårørende og personale har fået den første information gennem plejehjemmenes forstandere, som generelt roses for, at de løbende har videregivet den information, de sad inde med. I interviewene fremkommer også eksempler på, at forstandere ikke har haft mulighed for at videregive informationen til alle parter, inden den blev præsenteret i nyhedsmedierne.

På nogle af de plejehjem, der fik information om, at de skulle nedlægges, nedsatte beboere, forstandere, personale og pårørende nogle udvalg, der arbejdede på enten at forhindre nedlukning af plejehjemmet som plejehjem eller foreslog, at det kunne bruges til andre formål. Da det ikke lykkedes for nogle af disse plejehjem at komme igennem med deres forslag, diskuterede man efterfølgende, hvilken løsningsmulighed, der var bedst primært i forhold til beboere og sekundært i forhold til personale. Blandt samtlige interviewede er der enighed om, at 'sivemodellen' er uetisk både for beboere, pårørende og personale. Derimod anser næsten alle interviewede, at modellen for samlet flytning af såvel beboere som personale, er god.

Det er da også den model som beboere, pårørende, personale og bestyrelse er blevet enige om, at forstanderen på de involverede plejehjem skulle forelægge Sundhedsforvaltningen til forhandling. De forhandlinger, der efterfølgende har været med Sundhedsforvaltningen er der stor tilfredshed med, og de forhandlende parter er nået frem til et resultat, der tilgodeser beboeres, pårørendes og personalets ønsker: tilbudet om at kunne flytte samlet.

Der er et plejehjem, som skiller sig ud. Grundet den ret pludselige og uventede meddelelse om at Plejecentret Granbo skulle lukke og grundet det store antal beboere, vurderede forstanderen, at det ikke var realistisk at tilbyde samlet flytning. Beboerne flyttede til forskellige steder og personalet blev opsagt.

På alle plejehjemmene har repræsentanter for Sundhedsforvaltningen taget aktivt del i informationsmøder, hvor såvel pårørende, personaler, bestyrelse og i enkelte tilfælde beboere har deltaget. Repræsentanterne for Sundhedsforvaltningen roses for deres forståelse over for den situation, som plejehjemmene står i, for deres samarbejdsvilje og ikke mindst for, at de har indfriet plejehjemmenes ønske om at kunne flytte samlet.

Det er forskelligt, hvad de interviewede vurderer som et passende tidspunkt for informationen.

Hvad angår beboerne angiver hovedparten, at de sammen med den første information gerne ser, at de også får forelagt nogle konkrete tilbud om, hvor de

kan flytte hen, og gerne som de har fået senere, en sikkerhed for, at såvel beboere som personale kan flytte samlet, hvis de ønsker det.

Hvad angår de pårørende ser de også gerne, at informationen kommer så tidligt som mulig. Hovedparten er glade for, at de har været involveret i processen med diskussioner/forhandlinger om mulig flyttemodel. Hovedparten foretrækker dette frem for, at de sammen med den første information havde fået tilbud om en samlet flytning.

Hvad angår personalet foretrækker hovedparten, at de får informationen så tidligt som mulig. Hovedparten foretrækker også, at de havde fået tilbud om samlet flytning sammen med den første information.

Beboernes vurdering

I dette kapitel skal der ses nærmere på resultaterne af analyse af interview med beboere før og efter flytning. Der er i alt interviewet 44 beboere.

Interview før flytning fordeler sig på følgende plejehjem:

1. Plejecentret Bonderupgård, der lukkede p.g.a. ombygning 1998
2. Eliaskirkens Hjem for Gamle, der lukkede i april 2000
3. Sankt Annæ Hjem, der lukkede i april 2000
4. Odd Fellow Hjemmet, der lukkede i januar 2001
5. Plejecentret Granbo, Bystævneparken, der lukkede i januar 2001

Interview efter flytning fordeler sig på følgende plejehjem:

1. Absalonhus
2. Plejecentret Bonderupgård, der åbnede efter ombygning i 2000
3. Plejecentrene Rønnebo, Lærkebo, Poppelbo, Egebo, Bystævneparken
4. Plejecentret Sølund
5. Omsorgscentret Fælledgården
6. Højdevang Sogns Plejehjem
7. Plejehjemmet Nordvanggård, Birkerød
8. Hvissinge Omsorgscenter, Glostrup
9. Skjulhøjgård

Der er seks beboere, som alene er interviewet en gang. Det drejer sig om seks beboere, der blev flyttet fra Bonderupgård i 1998, og som nu bor på Skjulhøjgård i to-rums boliger. Interviewene er foregået efter flytning og har således den svaghed, at de er retrospektive, hvad angår selve flytteprocessen, men giver et indtryk af, hvordan disse beboere trives i deres to-rums bolig.

I forhold til anden interviewrunde var der et frafald af beboere på i alt ni. Fem af disse var døde inden anden interviewrunde og fire var for syge til at deltage.

Det antal beboere, der således indgår i både første og anden interviewrunde omfatter i alt 29 beboere. Heraf flyttede 19 beboere ind i en to-rums bolig og 10 beboere flyttede i et-rums bolig.

Interview med beboerne er foregået som enkeltinterview med en varighed på cirka 45 minutter til en time. Beboerne er overvejende udvalgt i forhold til, om

de er i stand til at deltage i et interview. Ses der på de udvalgte beboeres alder ligner de i gennemsnit plejehjemspopulationen. Blandt de interviewede mænd var gennemsnitsalderen 79 år mod generelt 78 år for alle nyindflyttede i 1998-99. Blandt de interviewede kvinder var gennemsnitsalderen 85 år mod generelt 84 for alle nyindflyttede kvinder i 1998-99. Til gengæld er der færre mænd blandt de interviewede $5/29=16\%$ i forhold til 28% blandt de nyindflyttede i 1998-99. I forhold til en gennemsnitsbetragtning burde der have været tre mænd mere med i interviewene.

Information om nedlukning af ens plejebolig og dermed et ufrivilligt valg om at skulle flytte, sætter naturligt nok følelser i kog hos hovedparten af de beboere, der er berørt. Et centralt tema, i interview med beboere før og efter flytning, har været, at finde ud af, hvordan de hver især har oplevet denne forandring følelsesmæssigt, socialt, omsorgsmæssigt i relation til personale og pårørende samt boligmæssigt.

Overordnet kan man sige, at disse aspekter indgår i det mere overordnede begreb livskvalitet. Et af formålene med interview har da også været at afdekke, hvorvidt en flytning har en positiv eller negativ betydning for beboernes oplevelse af livskvalitet.

Det, der lægges vægt på i de følgende analyser, er at forstå og sætte beboernes oplevelse ind i en større helhed. Man kan sige, at ovennævnte aspekter indgår i en kompleks interaktion, og aspekterne kommer til udtryk forskelligt hos beboerne, hvilket blandt andet beror på faktorer som fx den enkeltes livshistorie – hvilken ballast har vedkommende med sig. Det beror på den enkeltes personlighed – er man fx en person, der følelsesmæssigt reagerer udadvendt eller mere indadvendt; og ikke mindst beror det på, hvad de omgivelser, beboerne hver især lever i og kommer til at leve i, har at tilbyde. Hvad er det for en socialpsykologisk praksis, der eksisterer på de enkelte plejehjem før og efter flytning – er forstander, personale og evt. pårørende i stand til at forstå, rumme og støtte den enkelte beboer ud fra lige netop dennes individuelle ønsker og behov.

Følelsesmæssige og eksistentielle aspekter af lukning

Da beboerne fik den første information om, at deres plejebolig skulle nedlukke, fik de sikkerhed for genhusning, men ikke hvor. Sidstnævnte skabte for en del af beboernes vedkommende en række følelsesmæssige reaktioner og eksistentielle overvejelser.

Det var forskelligt fra plejehjem til plejehjem hvor lang tid, der gik, inden beboerne fik information om de valgmuligheder, de havde i forhold til flytning. I denne første fase med usikkerhed om, hvor beboerne skulle flytte hen, fremkom naturligt en række følelsesmæssige reaktioner.

Analysen af interview med beboere viser, at hele spektret af følelsesmæssige reaktioner er præsenteret i denne første fase. Reaktionerne omfatter blandt andet: vrede, forargelse, skuffelse, gråd, angst, bekymring, nedtrykthed, apati, protest, usikkerhed, forventning m.v.

Følgende citater illustrerer nogle af ovenstående reaktioner hos beboerne, umiddelbart efter de fik information om, at deres plejebolig skulle nedlukkes.

"Jeg fik et chok. ... det er lidt af en forbrydelse. ...Jeg er for gammel til at flytte."

"Jeg er forarget over, at politikerne kan tage sådan en beslutning hen over hovedet på de mennesker, det drejer sig om."

"Har det dårligt med at skulle flytte."

"Det går ud over nervesystemet. ...man sover dårligt og der er uro i kroppen hele tiden."

Beboernes følelsesmæssige reaktioner kan ikke forstås eller analyseres isoleret. Mennesker føler, tænker og handler som del af dets liv. Følelsesmæssige reaktioner indebærer ofte, at man som menneske også tænker over sin eksistens. Livet igennem melder der sig spørgsmål om, hvad man vil med sine handlinger, hvordan man vil leve, hvorfor man lever. Man forsøger at skabe sammenhæng og finde en mening med sit liv. Hvis man som menneske ikke kan se en mening i sin eksistens, kan livet føles tomt eller måske ligefrem fremstå som en byrde.

"Jeg har mistet livslysten og håber, jeg dør inden flytning."

"Jeg tænker på, hvad der skal blive af os. ...Hvor skal vi hen. Min kone kan ikke bevæge sig. ...Det er som at være på dødsgangen."

"Jeg spekulerer en del, og jeg har mistet lysten til at leve. ... Jeg håber, jeg dør, inden jeg skal flytte."

Eksistensproblemer udspringer som oftest af grundlæggende forandringer i ens livsvilkår, som det fx skete for de beboere, der uventet og, for hovedparten af beboernes vedkommende uønsket, fik information om, at deres plejebolig skulle nedlukke.

En beboer satte sig ned og skrev om, hvordan han oplevede meddelelsen. Følgende er et udpluk:

"Uden noget forvarsel ramte det os alle sammen, både beboere og personale. Vores fremtid blev med et penselstrøg meget uvis, for ikke at sige måske ødelagt. .... Vi havde alle regnet med at nyde vort otium i trygge forhold her blandt alle dem, vi kendte og havde tillid til. Vi må se i øjnene, at det nu er slut. Vi må alle tænke på den tid, vi har haft her, hvor vi har haft så mange gode dage – det må vi aldrig glemme. Vi må i den tid, vi går i møde, prøve at bevare en smule optimisme og om muligt et lille smil, selvom det bliver vanskeligt. Lad os alle ønske hinanden alt muligt godt i tiden fremover."

Det er væsentligt her at forstå disse tanker/overvejelser i forhold til den livsfase, som disse beboere befinder sig i. Livet ses i et andet perspektiv end tidligere, og mange af disse beboere har haft en forventning og et ønske om, at dette var deres sidste bosted. Det er her, de har brugt kræfter på at etablere nye menneskelige relationer, som for manges vedkommende har givet dem et nyt og tilfredsstillende livsindhold, om end det for mange måske er et andet, end de har haft tidligere i deres liv. Eksistensproblemer, som der her er givet udtryk for, indebærer, at beboerne må orientere sig i livet på en ny måde – finde en ny mening. Det at skulle flytte indebærer, at beboerne skal finde nye netværk, nye menneskelige relationer, som måske kan give et andet livsindhold end det tidligere.

Et lille antal beboere var særlig berørt af informationen om, at plejehjemmet skulle nedlukke. Det drejer sig om beboere, der kort forinden var flyttet ind i deres plejebolig. Selvfølgelig at flytte fra egen bolig til en plejebolig havde i forvejen været en svær overgang og "så kommer dette oveni". De føler sig snydt, og har svært ved at forstå, hvorfor de er kommet ind på et plejehjem, der skal nedlukke. De fortæller, at de nok var blevet orienteret om, at Københavns Kommune ville nedlukke plejehjem, men de havde ikke forestillet sig, at det plejehjem, de flyttede ind på, var blandt de nedlukningstruede.

"Det har været utrolig strengt at skulle flytte to gange på et halvt år. Den første måned gik med at tude, og det gør jeg stadigvæk indimellem."

"Nu skal man starte på ny ... Jeg orker næsten ikke mere. ... Jeg er efterhånden faldet til her og affundet mig med personale og andre beboere ... Der er mange dejlige mennesker her. ... Er der ingen der har forståelse for, at os der bor på plejehjem også har følelser og et socialt liv? ... Vi er ikke bare tomme ting, man kan skalte og valte med."

Ovenstående viser, hvordan hovedparten af beboerne reagerede og hvilke tanker, de gjorde sig.

Der er tre beboere, som adskiller sig fra de andre beboere, for hvem det kom som en kærkommen lejlighed til at flytte fra den plejebolig, som de aldrig havde fundet sig til rette i, herunder utilfredshed med den pleje/omsorg, de får, utilfredshed med størrelsen af bolig samt for en beboers vedkommende dens geografiske beliggenhed.

Opsummerende om beboernes reaktioner i den første fase, hvor de havde stor usikkerhed omkring hvor de skulle flytte hen; hvad de nye omgivelser og deres liv ville bringe og mange andre tanker, så viser interview, at hovedparten af beboerne i denne periode havde et stort behov for, at personale, forstander og i nogles tilfælde pårørende gik ind og støttede dem i denne fase. Det, de angav at have brug for i denne fase, kan overordnet sammenfattes i begrebet omsorg (jf. Nielsen, E.B. et al, 1993, 1995, 1999) eller Tom Kitwoods begreb trøst (Kitwood, T, 1999).

Behovet for omsorg og trøst ved lukning

De beboere, der bor i plejebolig og som indgår i disse interview har alle brug for omsorg. For hovedparten drejer det sig om behov for fysisk, psykisk og social omsorg. I den pågældende situation træder nye aspekter af omsorgsbehov frem, da der her foreligger særlige eksistensproblemer for beboerne, der kan føre til, at kvaliteten af deres liv er truet. Her må andre mennesker, det vil sige forstander, personale og evt. pårørende træde ind og for en tid tilsidesætte egne behov og interesser og alene handle ud fra, hvad den enkelte beboer har brug for. I omsorgen beskytter man, forstår og støtter.

Trøst rummer for Kitwood betydninger af nærvær, ømhed, lindring af sorg og smerte samt tryghedsfølelse. At trøste et andet menneske er at sørge for den varme og styrke, som kan sætte mennesker i stand til at holde sammen på helheden, når denne synes i fare for at styrte sammen.

Men hvordan vurderer beboerne opfyldelse af disse behov?

I analysen af interview ses, at personale og til dels pårørende har været meget opmærksomme på, at opfylde disse behov hos beboerne.

"Umiddelbart blev jeg vred og faktisk meget ked af, at jeg skulle flytte. ...Jeg må sige efterfølgende, at jeg nok næppe har fået så meget opmærksomhed nogensinde. ... Det har jeg nok ellers savnet..."

"Jeg har grædt meget ... været meget urolig ... men personalet har været utrolig søde til at høre på mig, trøste mig og holde om mig."

"Mit store problem var at miste min forstander.... Hun er den person, der betyder mest for mig. Jeg har rendt ind til hende mange gange hver dag. .... Det har jeg altid gjort ...men nok noget mere i denne periode. ...Hun har lovet at besøge mig uanset, hvad der sker, så det hjælper lidt."

"Jeg har brugt min datter. ... Det er nogle gange svært... men hun har hjulpet mig meget... Jeg vil jo helst kunne vise, at jeg stadig kan klare mig selv."

På Plejecentret Granbo har personalet i den tidligste fase ikke haft dette overskud til trøst og omsorg, hvilket hænger sammen med, at informationen om nedlukning kom som et uventet chok for dem også. Informationen blev givet en sen aften til forstanderen, som allerede tidligt næste morgen skulle orientere alle berørte inden informationen kom ud i morgenradioen.

"Der er ikke nogen at tale med det om ... personalet, ja alle er jo i chok."

I betragtning af den måde, som informationen foregik på Plejecenter Granbo, må man sige, at ledelsen meget hurtigt fik organiseret tingene, som ikke mindst indebar stor støtte til beboerne. Hvordan ledelsen på dette plejehjem tacklede situationen, ses der nærmere på i afsnittet om lederes og personales vurdering.

Men generelt fra interviewene fortæller beboerne, at de i denne første periode efter informationen var givet, fik stor støtte fra forstander, personale og for nogle vedkommende også pårørende. De var gode til at opmuntre, trøste og berolige.

For hovedparten af beboerne har denne første fase været den værste, og man kan konkludere, at en bedre planlægning af lukning af plejehjem er at foretrække. Her tænkes på, at hvis man allerede fra starten havde kunnet tilbyde beboere og personale at flytte samlet, hvis de ønsker det, ville en stor del af beboernes bekymringer og personlige omkostninger været undgået, og der ville samtidig været sparet mange ressourcer i forhold til ledelse og personale. Følgende afsnit dokumenterer dette.

Flyttemodeller tilbydes

Beboerne får alle – undtagen på Plejecentret Granbo – tilbud om at kunne flytte samlet. Hovedparten af de beboere, der fik tilbud om samlet flytning, fortæller

om den store glæde det var for dem, den dag de fik det at vide, og ikke mindst da de samme beboere senere også fik at vide, at personalet fik tilbud om at flytte med. Som nævnt fik beboerne på Plejecenter Granbo ikke dette tilbud. Det skyldes forskellige omstændigheder, men kort opsummeret kan man sige, at det drejede sig om en flytning af 125 beboere. Beslutningen om lukning kom som nævnt uventet og meget pludseligt, og det var derfor ikke realistisk at tilbyde samme flyttemodel for disse beboere og personale. Beboerne blev flyttet forskellige steder hen, og personalet fik ikke tilbud om at følge beboerne.

Ses der i første omgang på de beboere, som fik tilbud om at flytte samlet, så viser interviewene, at hovedparten af disse beboere, valgte at flytte sammen med de andre beboere og personalet. De beboere, der har valgt den samlede flytningsmodel angiver i første interview, at det nok bliver lidt underligt at skulle flytte, men forandringerne bliver nok ikke så store, da så mange flytter samlet, herunder også personale.

Enkelte beboere har været tæt knyttet til forstanderne og for nogle af de beboere, hvis forstander ikke flytter med, har det været et stort problem. En forstander har løst dette problem ved at tilbyde at være besøgsven, hvilket er blevet glædeligt modtaget.

Samtlige af disse beboere fik tilbud om en to-rums bolig. Nogle af beboerne ser frem til at flytte ind i en to-rums bolig, og lægger vægt på, at de får et separat soveværelse og eget badeværelse. Andre beboere mener ikke at have behov for mere end et værelse og angiver ej heller at have behov for eget badeværelse.

Det skal nævnes, at fem beboere boede i en to-rums plejebolig inden flytning, men uden eget badeværelse.

Nogle af beboerne ytrer ønske om, at de gerne vil bo ved siden af de beboere, som de har et fællesskab med. Et ønske, de håber vil blive imødekommet. Andre beboere vil gerne have bolig tæt på fælles opholdsrum, mens andre beboere ikke har specifikke ønsker.

På interviewtidspunktet var der for få af beboernes vedkommende usikkerhed i forhold til, om de skulle flytte sammen med de andre, eller om de skulle flytte til andre plejehjem. Det afhang blandt andet af om, de kunne komme på det plejehjem, de havde ønsket. Der var også en enkelt beboer, der havde svært ved at beslutte sig. Efter eget udsagn ville beboeren helst flytte sammen med de andre, mens de pårørende gerne ville have, at hun skulle flytte til en plejebolig i nærheden af deres hjem.

Med hensyn til Plejecentret Granbo, hvor beboerne ikke fik tilbud om at flytte samlet, ser situationen anderledes ud. Ledelsen har her igangsat, at der for hver enkel beboer bliver udarbejdet en flyttemappe, der dels indeholder ønske om ny plejebolig, den enkeltes livshistorie, individuelle behov og andre personrelaterede oplysninger, som er væsentlige for den enkelte. Flyttemapperne udarbejdes i et samarbejde mellem personale, beboere og i nogle tilfælde også pårøren-

de. Disse beboere oplever, at der bliver taget godt hånd omkring dem, men for manges vedkommende lurer stadig usikkerheden, om de får den bolig, de ønsker og også, hvordan det bliver at flytte.

Selve flytningen

Hovedparten af beboernes ønsker om fremtidig bolig, dens placering i forhold til andre beboere og placering i forhold til fællesrum blev imødekommet. Der er få, hvor det ikke var muligt at opfylde deres ønsker. Det var forskelligt, hvordan selve flytningen blev organiseret fra sted til sted. For de beboere, der blev flyttet samlet var der nogle af stederne, hvor personale, pårørende og tidligere kolleger sørgede for nedpakning og havde engageret flyttefolk til selve flytningen, mens andre lod flyttefolk klare både nedpakning, flytning og udpakning. For disse beboere blev der arrangeret fælles kaffebord eller fællesspisning, når de ankom til deres nye plejebolig. Nogle havde også inviteret pårørende. På et af plejehjemmene var der fællesspisning, inden de forlod deres gamle plejehjem.

Hovedparten af de beboerne, der flyttede samlet, oplevede at flytningen i det store og hele forløb godt.

“Flytningen forløb fint - jeg fik tæpper, gardiner og flytning betalt af kommunen. ... Jeg har fundet mig vældig godt til rette i min nye bolig. ... Den er bedre, end den jeg kom fra. ...Jeg er meget glad og tilfreds.”

“Det var nogle gode flyttefolk. Jeg troede det ville være meget værre.”

For de beboere, der flyttede enkeltvis var det forskelligt, hvordan de oplevede selve flytningen.

“Min datter hjalp med flytningen, som gik godt. Jeg var ked af at skulle flytte, men kom mig hurtigt over det. Her hvor jeg er flyttet hen tog personalet godt imod mig, og de havde forståelse for, at det var svært at flytte.”

“Selve flytteprocessen var hård, og jeg var nervøs. ...Jeg kunne have ønsket mig en mere varm velkomst af personalet - bare en lille buket blomster ville have varmet.” ...

Der var også steder, hvor det gamle personale fulgte beboeren til deres nye hjem og var behjælpelig med praktiske ting.

Behovet for tilknytning og inklusion efter flytning

Alle mennesker har behov for tilknytning til andre mennesker, hvilket kommer af, at vi som mennesker er sociale. Hele livet igennem etablerer man følelsesmæssige bånd og tilknytninger. Uden denne form for tilknytning er det vanskeligt for noget menneske at fungere. Det gælder selvfølgelig også beboere, der bor i plejeboliger. De fleste beboere i plejebolig får ofte et tæt tilknytningsforhold til deres kontaktperson eller bestemte personaler. Et forhold, som betyder meget for dem, da kontaktpersonen ofte er deres mest fortrolige partner og den person, der kender deres behov bedst, og er i stand til at imødekomme disse. Flere beboere fremhæver betydningen af, at kontaktpersonen kender deres livshistorie, forholder sig til den og også tager hensyn til individuelle forskelligheder, holdninger og særpræg, så de oplever at kunne bevare deres særlige identitet. En del af disse beboere giver da også udtryk for, at de, indtil de fik vished om, at kontaktpersonen fulgte med til deres nye plejebolig, havde gjort sig mange bekymringer om; hvem der skulle hjælpe og støtte dem i den nye plejebolig, hvem der skulle blive deres fortrolige partner. At den følelsesmæssige kontakt med personalet betyder meget for en del af beboerne, er der ingen tvivl om.

Der er også en del beboere, for hvem den følelsesmæssige og sociale kontakt med andre beboere betyder meget. Denne kontakt er de også bange for at miste. Man kan her tale om behovet for inklusion, som også kommer af, at vi mennesker er sociale. Behovet for inklusion er at opleve, at man er en del af et fællesskab, en del af en gruppe. Opfyldes dette behov ikke, er det sandsynligt, at man som menneske vil gå i forfald, trække sig tilbage og isolere sig.

Ses der i første omgang på, hvordan de beboerne, der indgår i begge interviewrunder (n=29) oplever kontakten med personalet før og efter flytning, så angiver 24 ud af 28 (86%) af beboerne, at have meget kontakt med personale før flytning, mens 19 ud af 28 (68%) angiver det samme efter flytning. To ud af de fem beboere, som før flytning oplevede at have meget kontakt til personalet, men efter flytning lidt kontakt, er beboere, som flyttede enkeltvis, uden medfølgende personale og til et-rums bolig.

"Jeg savner en bestemt plejer. Man måtte ikke tage nogen med. Jeg er også utilfreds med, at personalet ikke har tid til at hjælpe mig med at besøge to af mine gamle venner fra mit tidligere plejehjem....Dem savner jeg."

Der er tre af de beboere, som blev flyttet samlet til to-rums boliger og med personale, der oplever det samme. De tre beboere kommer fra det samme plejehjem, og er flyttet til det samme.

"Det er ikke som på vores gamle plejehjem ... personalet her er så

fortravlet, og så siger de også, at vi selv skal gøre rent ... det kan jeg slet ikke."

"Min gamle kontaktperson er rejst, det er jeg utilfreds med."

Ellers er det generelle billede hos beboerne, at det har stor betydning, at tilknytningen til deres gamle personaler er bevaret.

"Kontakten til personalet betyder meget for mig. ...Det vigtigste for mig er, at personalet er flyttet med."

Ses der på, hvordan de samme 29 beboerne oplever kontakten med andre beboere før og efter flytning, ses at 18 ud af 29 (62%) havde megen kontakt med andre beboere inden flytning, syv havde lidt kontakt og fire havde ingen kontakt. Efter flytning er det kun 11 ud af 27 (41%), der oplever at have meget kontakt med andre beboere, 12 havde lidt kontakt og syv havde ingen kontakt. Forskel mellem meget kontakt før og efter kan synes stor, men er ikke statistisk signifikant ($p=19\%$).

For de beboere, der flyttede samlet og til to-rums boliger, er der ikke den store forskel på kontakt med andre beboere end tidligere. Det er der derimod for nogle af de beboere, som ikke fik tilbud om at flytte samlet og som flyttede til et-rums boliger. Fire af disse beboere finder det svært at skabe nye kontakter. Det sociale liv, som før har betydet meget for dem, er brudt op, og det har skabt problemer for nogle af disse beboere.

"Jeg er nervøs efter at være flyttet. ...Det er svært at finde sig til rette med nye mennesker."

"Jeg er stadig ikke kommet mig helt over flytningen. ...Der er for mange minder – gode venner, personale. ...Det tager tid, at få det etableret igen."

"Her er ikke nogen, man kender. Det er svært, når man kommer op i alderen at lære nye at kende."

"På mit gamle plejehjem kendte jeg de andre, og samværet betød meget."

Disse beboere forsøger alle selv at være aktive i forhold til at skabe nye kontakter, sætter sig i fælles opholdsstue, deltager i fællesarrangementer m.v., men finder det svært. En af disse beboere vil gerne arrangere et lille selskab, men personalet har ligesom ikke været behjælpelige. Disse beboere er interviewet mellem tre-fire måneder efter flytning, og noget tyder på, at det er for kort tid til at skabe nye venskaber.

Der er også en af de interviewede beboere, som flyttede til to-rums bolig, der

har fået det meget dårligt efter flytning, og stort set ingen kontakt har til andre beboere.

"Jeg er deprimeret efter flytningen."

Denne beboer opholder sig for det meste i egen bolig, og har slet ikke lyst til at skabe kontakter.

At tidligere venskaber betyder meget for beboerne, vidner næste udsagn om. Det drejer sig om tre beboere fra Plejecentret Granbo, som ikke fik tilbudt samlet flytning, men som flyttede til det samme plejehjem. Disse beboere forsøger at holde sammen.

"Jeg har været på besøg hos et ægtepar, som kommer det samme sted fra som jeg. ... Det betyder meget for mig."

I interviewene er der også spurgt om beboerne nogensinde føler sig ensomme. Der er en ganske lille ændring i antallet, der føler sig ensomme fra fem før flytning til syv efter flytning. En af de beboere, der oplever ensomhed bor nu i en to-rums bolig, mens de resterende seks bor i et-rums boliger. Det er samtidig de beboere, som ikke fik tilbud om samlet flytning. Det skal nævnes, at der er nogle beboere, som angiver at være ensomme før flytning, mens de ikke føler sig ensomme efter flytning. Det er således ikke nødvendigvis de samme fem beboere, der går igen blandt de syv efter flytning.

Fra interview med beboerne kan konkluderes, at det er væsentligt, at beboernes behov for tilknytning og inklusion opfyldes. Det ses også, at de beboere, som flytter samlet og med personale, ikke oplever de store forandringer i forhold til opfyldelse af disse behov i forbindelse med en flytning, mens der tegner sig et billede af, at det er svært for nogle af de beboere, der både skal knytte sig til nye personaler og som samtidig skal etablere nye menneskelige relationer til andre beboere.

Behovet for meningsfuld beskæftigelse

Meningsfuld beskæftigelse er at involvere sig i livsprocesser, at bruge sine færdigheder og kræfter. Man kan være beskæftiget alene eller sammen med andre. Det kan være direkte handlinger, det kan være refleksion eller det kan være at slippe af. Hvis man som menneske fratages disse muligheder begynder ens færdigheder, selvværd og mening med livet at forsvinde. Igennem meningsfuld beskæftigelse skabes der ofte et samliv mellem beboere og personale, men også mellem beboere indbyrdes. Man kan sige, at der gennem samlivet skabes en 'kultur' på det pågældende plejehjem.

Et aktivt liv med og mellem andre mennesker er noget fundamentalt menneskeligt og er grundlæggende for kvaliteten i et menneskes livsvilkår.

Det er meget individuelt, hvad hver enkel beboer anser som meningsfuld beskæftigelse. Man kan sige, at for hovedparten af beboerne på to af de nedlukkede plejehjem, havde det religiøse liv en vigtig plads. Det drejer sig om det katolske plejehjem, hvor mange af beboerne giver udtryk for, at den katolske tro og de katolske traditioner betyder meget for dem.

"Det betyder meget for mig at være katolik. ...Det er dejligt at gå til messer og godt at have kontakt til præsterne."

Disse beboerne fik inden flytning vished om, at de præster, som var knyttet til deres daværende plejehjem, ville fortsætte deres virke på det nye plejehjem. For en del af beboerne har dette stor betydning, da de havde kendt disse præster gennem mange år, og ikke mindst fordi det er en vigtig del af deres livsindhold.

På et andet plejehjem var det den protestantiske tro, gudstjenester og de tilknyttede præster, der betød meget. Også disse beboere fik inden flytning vished for, at deres præster også ville fortsætte deres virke.

Disse to kulturer er nu sammen på det samme plejehjem, men de er fordelt på forskellige etager/afdelinger. Det har været lidt svært efter flytningen at få arrangeret gudstjenester m.v. Det er på interviewtidspunktet lykkedes at få arrangeret katolske messer, men ikke så hyppigt, som på deres gamle plejehjem. Der forlyder ikke fra beboerne noget om de protestantiske arrangementer.

På andre plejehjem var der andre traditioner/beskæftigelser, der betød meget for beboerne. Fx Odd Fellow logens festarrangementer med middage og musik. Det er da også noget en del af disse beboere savner.

Ellers er der overvejende tilfredshed med de fælles arrangementer og de aktiviteter, der foregår (rejser, sang, bankospil, terapi, quiz, oplæsning, gymnastik m.v.). Det gælder både før og efter flytning. 75% ud af de 29 deltager i aktiviteter og fællesarrangementer. Det har ikke ændret sig.

Tilfredshed med den hjælp beboerne får før og efter flytning

Tilfredsheden med hjælp fra personalet er stor både før og efter flytning. Der er 26 ud af de 29, som før flytning angiver dette, og efter er det 25 ud af de 29. De

tre, som ikke er tilfredse med hjælpen før, er de beboere, for hvem det kom som en kærkommen lejlighed til at flytte til et andet sted. Disse tre beboere er efterfølgende tilfredse med den hjælp, de får fra personalet.

Før flytning mener 23 ud af de 29, at de får nok hjælp, og efter flytning er det 26. Ligeledes er der stor tilfredshed med selvvalg i forhold til stå op og gå i seng tider både før og efter.

Opsummerende om den hjælp, som beboerne får fra personalet, ser det ud til, at hovedparten er ganske godt tilfredse. Det er væsentligt her at understrege, at hjælp går på det mere praktiske, som fx at komme op om morgenen, og blive vasket. Dette siger ikke noget om beboernes oplevelse af følelsesmæssig tilknytning til personalet (jf. her afsnit om tilknytning og inklusion).

Der er både før (otte af 29) og efter (11 af 29) en del som angiver, at de savner noget på det sted, hvor de bor. I forhold til den nye boligtype er der ingen forskel (fire ud af 10 i et-rums og syv ud af 19 i to-rum). Disse savn går på følgende: ønske om bedre rengøring, ønske om brød til eftermiddagskaffen på alle ugens dage, ønske om at bo i et forretningskvarter, flere rejser og udflugter, bedre udsigt fra ens bolig, ønske om at få sovepiller, besøgsvenner, bedre uden-dørsarealer.

Beboernes vurdering af bolig før og efter flytning

Ses der på, hvordan de 29 beboere vurderer tilfredshed med størrelsen af deres bolig før og efter flytning, så angiver 11 ud af de 29 at være utilfredse med boligens størrelse inden. Det er alle beboere, der bor i et-rums bolig. Ud af disse 11 flyttede syv af dem efterfølgende i to-rums bolig, hvor de udtrykker stor tilfredshed med boligens størrelse, og ikke mindst deres badeværelse.

Fire ud af de 29 beboere boede i to-rums boliger ved første interview, og de var tilfredse med størrelsen, men savnede at have eget bad. Tre af disse flyttede efterfølgende også til to-rums boliger, og udtrykker også her stor tilfredshed med boligens størrelse. En flyttede til et-rums bolig og angiver at være utilfreds med den nye boligs størrelse.

De sidste 14 ud af de 29 beboere boede i et-rums før flytning, og de angav at være tilfredse med boligens størrelse. Af disse 14 flyttede ni til en to-rums bolig, og de vurderer efterfølgende også stor tilfredshed med en to-rums bolig. Det samme gør de fem, der flyttede til et-rums bolig.

Fem ud af de 29 er inden flytning utilfredse med bad- og toiltetforhold. Efter flytning er ingen utilfredse med bad- og toiletforhold, og det uanset, om de er flyttet til et- eller to-rumsboliger.

Samlet må konkluderes, at der efter flytning alene er en beboer, der er utilfreds med den nye boligs størrelse, hvilket ikke er så mærkeligt, da vedkommende flyttede fra to værelser til et-rums bolig.

Alle beboere er tilfredse med bad- og toiletforhold.

Ses der på beboernes vurdering af de fælles opholdsarealer før og efter flytning, er alle 29 beboere meget tilfredse med de fælles opholdsarealer på deres gamle plejehjem. Der er to beboere, der efter flytning er utilfredse med de fælles opholdsrum. Det er beboere, der flyttede til to-rums bolig. De mener, de er for små, og samtidig er afstanden fra deres bolig og hen til fællesrum for lang.

Det har ikke været muligt at fastslå præcist hvor meget beboerne opholder sig i hhv. egen bolig og fællesarealer, men både før og efter angiver næsten alle at den tid, de opholder sig i henholdsvis fællesarealer og egen bolig er passende, og efter eget ønske.

Både før og efter flytning er hovedparten tilfredse med udendørs arealer, men der er en tendens til at beboerne efter flytning (naturligvis) ikke kender udearealerne så godt endnu. Det skal også nævnes, at en del af de sidste interview er foregået i efterårs- og vinterperioden. Der er få, der klager over udendørsarealerne. Det er beboere, der oprindeligt kommer fra Amager og nu bor på Vesterbro. De føler sig ikke helt trygge ved det udendørs miljø, og har indtil videre ikke haft lyst til at komme ud.

Overordnet om beboernes oplevelse af nedlukning

Overordnet om beboernes (n=38) oplevelse af nedlukning af deres plejebolig kan uddrages følgende:

- Hovedparten af beboerne oplevede den første tid efter, at informationen om nedlukning af deres plejebolig var givet, som ret belastende. Mest belastende var, at de ikke vidste, hvor de skulle flytte hen; om de mistede deres kontaktperson, fællesskabet med andre beboere og de aktiviteter, som de værdsatte meget. Mange følelsesmæssige reaktioner og eksistentielle overvejelser sås hos beboerne i denne første tid.
- For enkelte beboere kom informationen om nedlukning som en kærvkommen lejlighed til at flytte fra den plejebolig, de aldrig havde fundet sig til rette i.
- Forstandere, personale og i nogle tilfælde pårørende var en meget stor støtte for beboerne i denne første fase.
- Hovedparten af beboernes bekymringer forsvandt, da de fik tilbud om at kunne flytte samlet og ikke mindst, da de fik at vide, at en stor del af

- personalet ville flytte med.
- På Plejecentret Granbo fik beboerne ikke tilbud om samlet flytning. Disse beboere oplevede, at ledelse og personale tog godt hånd om dem. De sørgede blandt andet for at udarbejde flyttemapper på hver enkel beboer. Flyttemapperne indeholdt oplysninger om livshistorie, individuelle behov og andre personrelaterede oplysninger, som de fik med til deres nye plejebolig.
  - Samtlige af de beboere, der fik tilbud om samlet flytning fik samtidig tilbud om en to-rums bolig (n=24). Nogle beboere så frem til at flytte til to-rums bolig (n=16), da de var utilfredse med størrelsen af deres gamle plejebolig. De resterende beboere (n=22) mente ikke at have behov for en to-rums bolig.
  - Hovedparten af beboerne var ganske godt tilfredse med den hjælp og omsorg, de fik i deres gamle plejebolig, og hovedparten angiver at have meget kontakt med personalet.
  - 21 af beboerne oplevede at have meget kontakt med andre beboere, 11 havde lidt kontakt og seks havde ingen kontakt.
  - Hovedparten af beboerne var tilfredse med de fælles aktiviteter i deres gamle plejebolig.
  - Der er fem beboere, der følte sig ensomme i deres gamle plejebolig.
  - Hovedparten af beboerne oplevede, at selve flytningen gik godt.

Overordnet om beboernes oplevelse af ny bolig

Overordnet om beboernes oplevelse af deres nye plejebolig kan udtrages følgende: (n=35, heraf er der 29 beboere, der er interviewet før og efter flytning). Seks beboere er alene interviewet én gang, da de allerede var flyttet i en to-rums bolig ved første interview. Ud af de 38 beboere, der deltog i første interviewrunde, var der et frafald på ni beboere, hvoraf fem var døde og fire var for syge til at deltage.

- 25 beboere boede i 2. interviewrunde i to-rums bolig, mens 10 boede i et-rums bolig.
- Alle de beboere, der flyttede til to-rums bolig er meget tilfredse med deres boligs størrelse og indretning. Ni af de beboere, der flyttede til et-rums bolig er også meget tilfredse, mens en er utilfreds.
- Der er to af de beboere, der flyttede til to-rums bolig, der er utilfredse med det fælles opholdsrum, som de mener er for lille, og afstanden til det er for stor. Der er ligeledes to beboere, som bor i to-rums bolig, der er utilfredse med udendørsarealerne. Alle de andre beboere er tilfredse, også de, der bor i et-rums bolig.
- Der er fem beboere, der angav at have fået meget mindre kontakt med personalet. To af disse er beboere, der flyttede til et-rums bolig og tre af

- disse er beboere, der flyttede til to-rums bolig.
- Der er 16 beboere, der angav at have meget kontakt med andre beboere, 12 havde lidt kontakt og syv havde ingen kontakt. For de beboere, der flyttede i to-rums boliger (n=25) angav 20 at der ikke var sket nogen ændring i forhold til kontakt med andre beboere, en angav at have meget mindre, mens fire angav at deres sociale liv havde fået nye dimensioner. For de beboere, der flyttede i et-rums bolig angav seks, at der ikke var sket ændringer, mens fire angav at have meget mindre kontakt med andre beboere.
  - Der var syv beboere, der følte sig ensomme. Seks af disse beboere bor nu i et-rums bolig og en bor i to-rums bolig.
  - Hovedparten af beboerne var tilfredse med den hjælp og omsorg, de fik fra personalet. Der er tre af de beboere, der flyttede til to-rums bolig, der angav at have mindre kontakt med personalet end tidligere, mens to af de beboere, der flyttede i et-rums bolig, angiver dette.

Opsamlende omkring de beboere, der flyttede i to-rums boliger

De resultater, der beskrives i det følgende, er alene en opgørelse af kvalitative interview med de beboere, der er flyttet fra en en-rums til en to-rums bolig. Som det er fremgået tidligere var der 29 beboere, som blev interviewet både før og efter flytning. 19 af disse flyttede til to-rums boliger. Udover disse 29 blev der, som tidligere nævnt, interviewet yderligere seks beboere. Det følgende beror således på interview med i alt 25 beboere, der alle nu bor i to-rums boliger.

De citater fra beboere, som anvendes i nærværende afsnit, er medtaget for at illustrere generelle tendenser i de udtrukne interview.

Det skal bemærkes, at en del af disse beboere ligesom de beboere, der flyttede til et-rums boliger inden flytning havde frustrationer/`psykiske`/ sociale problemer i forhold til at skulle flytte. Disse problemer bunder bl.a. i, at mange oplevede stor tryghed, kærlighed, god omsorg og nærvær i deres gamle omgivelser, men nogle husker også tilbage på, hvordan det var at flytte ind i trange omgivelser. Som én af de interviewede siger:

"Her har jeg det godt. Min bolig er lille og badeværelse må jeg dele med andre. ... Personalet og de andre beboere er så søde. ... Jeg får altid den hjælp, jeg har brug for ... og det er jeg taknemmelig for. ...Jeg føler det som min familie. ...Jeg var meget ked af det, da jeg fik at vide, at jeg skulle flytte. ...men når du nu spørger, så var det også meget svært for mig at flytte ind her i sin tid. ...Jeg kom jo fra bedre kår og jeg havde store tilvænningsproblemer med fx ikke at

have mit eget køkken, især når min søster kom på besøg. Hende ville jeg jo gerne have for mig selv."

Overordnet om beboernes oplevelse af deres torums bolig kan uddrages følgende:

- Alle er glade for deres nye bolig, et citat kan illustrere oplevelsen:

"Det er så flot en bolig, jeg har fået nu. ...Flytning, gardiner og meget mere var leveret. ... Jeg synes det var en rar flytning. ...Jeg er så glad for, at du (interviewer) kan se, hvor dejligt, jeg bor. ...Mest glad er jeg nok for mit soveværelse og eget bad. ...Det er ikke pænt at sige .... Men det var ikke altid lige rart at komme ud på et toilet som... nej det vil jeg ikke berøre videre. ... Jeg er så glad for at være her og meget af mit gamle personale er jo flyttet med ....så forandringen er kun et stort plus...jeg ville aldrig bytte".

Det skal bemærkes, at 11 ud af de 25 beboere ved første interviewrunde angav, at deres bolig var for lille.

- Fra forskellig side, er det gennem tiderne postuleret, at beboere vil føle sig ensomme, hvis de bor i en torums bolig. I interviewene er der blandt andet spurgt om følgende: Føler De Dem nogen gange ensom? Alene én af de 25 beboere angiver at føle ensomhed efter at være flyttet i to-rums bolig. Sammenholdes dette med resultater fra 1. interviewrunde (inden flytning), så angiver tre ud af de 25 at opleve ensomhed.
- Beboernes vurdering af det sociale liv (kontakt med andre beboere og personale) er generelt positivt. Hovedparten (20) angiver at have samme kontakt som tidligere, en angiver at have meget mindre social kontakt og fire angiver, at deres sociale liv har fået nye dimensioner. Følgende citater kan illustrere dette:

"Det er ikke så ringe endda. ...Jeg bliver gladere og gladere for at bo her. ...Det er dejligt, at ens bolig nu er så stor, så man kan have gæster."

"Vi er to der nu har fundet sammen. ... Ja vi er et rigtig kærestepar. Det var vanskeligt tidligere at have sit private liv".

Flere angiver glæden ved at have en stue, hvor man ikke også skal sove. Fx betyder det meget for dem, at de kan have gæster i deres egen bolig, hvor de har mulighed for selv at byde på kaffe, brød etc. og sidde i en stue, hvor man ikke også skal sove. Det har også givet dem mulighed for en bedre kontakt med de

beboere, som de godt kan lide, da samværet kan foregå i egen bolig, og man er mere frit stillet til at fravælge fællesskab med beboere, man ikke bryder sig så meget om. Eget bad fremhæves også som et absolut gode.

Pårørendes vurdering

I dette kapitel skal der ses nærmere på analysen af interview med pårørende. Der er i alt interviewet 16 pårørende, hvoraf otte er geninterviewet efter flytningen af deres far/mor.

Generelt er de pårørendes holdning, at det er en uforkammethed over for ældre beboere at nedlukke plejehjem. Hertil kommer, at de fleste har svært ved at forstå argumentationen for, at Københavns Kommune nedlægger plejehjem, "når det i forvejen er så svært at få en plejhjemsplads". De tror ikke på udmeldingen om, at der bliver færre ældre i Københavns Kommune i de kommende år. Ligeledes har de svært ved at indse besparelserne ved at nedlukke velfungerende plejehjem til fordel for ny-/ombygning af plejehjem til to-rums boliger. Langt de fleste er af den opfattelse, at deres far/mor ikke har behov for to rum, men kan se fornuften i to-rums boliger for deres egen generation. De har også svært ved at se, hvordan personalet skal klare rengøring i to rum, når de ikke på tilfredsstillende vis kan klare det i de nuværende et-rums boliger. Endelig er det en udbredt opfattelse blandt de pårørende, at gamle mennesker dør af at blive flyttet.

Flere af de pårørende mener, at lukning af plejehjem sker i blinde, da politikere og embedsfolk ikke har gjort sig den ulejlighed at finde ud af, hvordan kvaliteten er af de plejehjem, som nedlukkes.

Som nævnt tidligere har nogle af de interviewede pårørende deltaget aktivt i at forhindre nedlukning af det plejehjem, som deres far/mor bor på. En del tid har været brugt på at skrive breve til forskellige myndigheder og til mødeaktivitet, men uden resultat i forhold til den politiske beslutning. Enkelte har også forsøgt sig med læserbreve/oprån i dagbladene, men også uden held.

Ingen af de pårørende fortryder i dag, at de har brugt tid og kræfter på at forhindre lukning. De har det fint med, at forsøget blev afprøvet.

En del af de pårørende har deltaget aktivt sammen med forstander, personale og bestyrelse i det videre arbejde med at finde en tilfredsstillende løsning for deres far/mor, da det viste sig at være uundgåeligt med en nedlukning.

Hvad der især fremhæves som positivt i denne forbindelse er dels samarbejdet med forstander og bestyrelse dels, at repræsentanter for Sundhedsforvaltningen deltog i møder, hvor de pårørende fik mulighed for at stille en række spørgsmål, og ikke mindst, at de fik nogle reelle svar. De pårørende oplever også, at Sundhedsforvaltningens repræsentanter var imødekommende over for at arbejde videre med deres forslag om, at beboere og personale skulle have et tilbud om at flytte samlet.

Som situationen ser ud på de plejehjem, hvor beboere og personale fik tilbud om samlet flytning, er hovedparten af de pårørende tilfredse med denne flytningsmodel.

Om end hovedparten af de pårørende ikke har det godt med, at deres far/mor skal flytte, og frygter for hvordan de vil tage det, har de i hele forløbet forsøgt at opmuntre og støtte deres far/mor. Hovedparten er også indstillet på, at det må være faderens/moderens ønsker og behov, der er afgørende for valg af anden plejebolig.

På Plejecentret Granbo, hvor beboere og personale ikke fik tilbud om samlet flytning, er de pårørende generelt tilfredse med den måde ledere og personale håndterede flytteprocessen. Men der er nogle af disse pårørende, der er meget utilfredse med det sted deres far/mor er flyttet til.

"Der er en kultur til forskel. ...Ledelsen på det her plejehjem fungerer virkelig dårligt. ... Forstanderen mødte vi først cirka 3/4 år efter indflytning. ...De gør ikke meget for beboerne."

"Beboerne sidder for det meste passivt og hver for sig. For vores fars vedkommende er det gået helt ned af bakke. Han kan ikke ret meget mere. ... Han er nu kommet i kørestol, uden at man inden har forsøgt med træning eller prøvet med rollator."

Andre pårørende har lignende oplevelser.

"Der er som at komme på en dødsangang... Det er virkelig uværdigt... Ingen tilbud om aktiviteter... intet frit valg i forhold til mad, og den personlige hygiejne er også dårlig."

Det har været, og er, en barsk oplevelse for disse pårørende, at se deres far/mor blive dårligere dag for dag. De har også haft deres overvejelser om at flytte deres pårørende til andre plejeboliger.

Hvad angår de pårørende, hvis far/mor er flyttet sammen med andre beboere og personale, så er der generel tilfredshed med deres nye plejebolig og den omsorg som deres far/mor får.

Hovedparten af disse pårørende er også efterfølgende glade for af deres far/mor har fået en to-rumsbolig.

"Det er rart, at min mor har separat stue og soveværelse. Badeværelset er også pragtfuldt. ...Det er dejligt, at vi selv kan lave lidt kaffe og også medbringe lidt mad. ...så køkkenet er jeg især glad for."

- Hovedparten af de pårørende mener, at det er en uforkammethed over for ældre beboere, at man nedlægger plejehjem. De tror generelt ikke på udmeldingen om, at der bliver færre ældre i Københavns Kommune i de

kommende år.

- De fleste pårørende er af den opfattelse, at deres far/mor ikke har behov for en to-rums bolig, men kan se fornuften i to-rums boliger for deres egen generation.
- Det er en udbredt opfattelse blandt de pårørende, at gamle mennesker dør af at blive flyttet.
- Flere af de pårørende mener, at nedlukning af plejehjem sker i blinde, da politikere og embedsfolk ikke har gjort sig den ulempe at vurdere pleje-/omsorgskvaliteten på de plejehjem, de nedlukker.
- Nogle af de pårørende har deltaget aktivt i arbejdet med at forhindre nedlukning af det plejehjem, hvor deres far/mor bor, men uden held.
- De pårørende fremhæver det som positivt, at repræsentanter for Sundhedsforvaltningen deltager i informationsmøder. De er også tilfredse med, at Sundhedsforvaltningen er imødekommende over for at arbejde videre med forslaget om, at beboere og personale får tilbud om at flytte samlet.
- De pårørende er generelt tilfredse med at deres far/mor flyttede i to-rums bolig.
- Der er pårørende, der er meget utilfredse. Deres far/mor flyttede i et-rums bolig

Personale og lederes vurdering

I dette kapitel skal der ses nærmere på resultaterne af analyse af interview med ledere og personale på de plejehjem, der blev nedlukket. Der er i alt interviewet 54 personer, ni ledere samt et bestyrelsesmedlem. Det personale og de to forstandere, som flyttede over sammen med beboerne er interviewet to gange, før og efter flytning.

Interview før flytning fordeler sig på følgende plejehjem:

1. Plejecentret Bonderupgård, der lukkede p.g.a. ombygning i 1998
2. Johannesgården, hvor forstander og personale fra det tidligere Bonderupgård opholdt sig med daghjemsgæster, indtil det ombyggede Bonderupgård åbnede (Dette personale samt forstander fulgte med til det nyåbnede Bonderupgård)
3. Eliaskirkens Hjem for Gamle, der lukkede i april 2000 (En del personale fulgte med til Absalonhus)
4. Sankt Annæ Hjem, der lukkede i april 2000. (Forstander og en del personale fulgte med til Absalonhus)
5. Odd Fellow Hjemmet, der lukkede i januar 2001. (En del personale fulgte med til Bonderupgård)
6. Plejecenter Granbo, Bystævneparken, der lukkede i januar 2001

Interview efter flytning fordeler sig på følgende plejehjem:

1. Absalonhus
2. Plejecentret Bonderupgård
3. Skjulhøjgård

Interview med personale er overvejende foregået som gruppeinterview med mellem to til syv deltagere og med en varighed på mellem en og to timer. Der er enkelte personer, der er interviewet individuelt. Interview med ledere er overvejende foregået som enkelt interview. På to af plejehjemmene deltog udover forstander også souschefer.

Information om nedlukning

Det er forskelligt, hvordan ledelse og personale reagerede på information om nedlukning af plejehjemmet. For nogles vedkommende er det ikke kommet bag på dem, da de gennem et stykke tid forinden vidste, at plejehjemmet ikke levede op til de krav, der er stillet til moderne plejeboliger. For udenbys plejehjem var det ligeledes meldt ud fra politisk side, at man på længere sigt påtænkte at nedlukke disse.

"Det kom nok ikke som noget chok for nogen af os. Vi har vidst, at vores plejehjem skulle nedlukke på et eller andet tidspunkt, men nok ikke så hurtigt som det viste sig at blive."

På Plejecentret Granbo kom det som et chok for ledere og personale, at plejecentret skulle lukke. Som nævnt tidligere fik forstanderen det at vide en sen aften, og skulle allerede melde det ud til personale, beboere og pårørende tidligt næste dag.

"Os der var mødt kl. syv om morgenen blev kaldt ind af vores forstander. ...Jeg tænkte, der må være sket noget forfærdeligt med en af vores kollegaer eller noget sådant. ...Det med lukning havde jeg slet ikke i tankerne, da vi havde fået at vide i april måned (2000), at vores plejehjem var fredet de næste tre år. ...Da jeg fik beskeden, tænkte jeg ... det passer ikke, det var for uvirkeligt."

Det var da heller ikke muligt at orientere al personale dagen efter, da nogle havde ferie m.v.

"Jeg så det i fjernsynet, jeg havde fri den dag. ...Jeg fik et chok og tænkte, det må være et andet plejehjem."

Det var ikke kun på dette plejehjem, man havde problemer med, at medierne var hurtigt ude. Ledelsen fra et andet plejehjem siger:

"Det er et problem, at medierne er så hurtigt ude ... det har været svært at nå at orientere alle pårørende, personale og beboere, inden det kom frem i pressen."

Mest frustrerende for Plejecentret Granbo var:

"Vi har aldrig fået en forklaring på, hvorfor vi skulle nedlukke. ...Borgmesteren har aldrig set os, så han anede ikke, hvad han sagde ja til. ...Vi blev udpeget ... det foregik på et lukket møde, hvor der ikke har været dagsorden, og hvor der ikke har været referatpligt."

Det var et generelt billede fra interview med personale og ledelse, at de var kedede af, at deres plejehjem skulle nedlukkes. Især den første tid efter, at informationen var givet, oplevedes som frustrerende, da ingen på daværende tidspunkt vidste, hvilke tilbud de ville få for eventuel genansættelse.

Personale og ledere på Plejecentret Granbo havde en meget svær tid lige efter, at informationen var givet. En stor del af dette personale og ledere havde været på denne arbejdsplads gennem mange år, og for dem var det som at miste en del af deres 'familie'.

Flyttemodeller

Som nævnt under beboernes vurdering var det dem, der i første omgang fik tilbud om samlet flytning, hvis de ønskede det. Først senere blev det afklaret i forhold til personalet.

Forstandere fra nogle af de nedlukningstruede plejehjem henvendte sig selv til Sundhedsforvaltningen for at foreslå en samlet flytning af beboere og personale. Sundhedsforvaltningen viste sig positiv over for idéen. På alle plejehjem, undtagen på Plejecentret Granbo, fik personalet dette tilbud.

Det er forskelligt, hvordan personalet på plejehjemmene ved første interviewrunde vurderede deres nuværende og kommende situation. Overordnet kan man sige, at personalet var glade for, at Sundhedsforvaltningen gav dem fortrinsret til stillinger på de plejehjem, hvor beboerne flyttede hen. Det gælder alle personalegrupper. Hovedparten af personalet ytrede på interviewtidspunktet ønske om at komme til samtale med den forstander, som de skulle arbejde under efter flytningen, det være sig deres eksisterende forstander, eller deres kommende. Ved første interview vidste personalet ikke, om deres ønsker blev indfriet. Dette afhang af, om forstanderen på det plejehjem, hvor beboerne flyttede til, havde behov for netop deres arbejdskraft og kvalifikationer.

For en stor del af personalets vedkommende var der ikke den store tvivl i forhold til, om der var brug for dem og deres kvalifikationer. Det gjaldt for det personale, der var direkte relateret til pleje/omsorg af beboerne. De typiske faggrupper var her: social- og sundhedshjælpere og assistenter, sygehjælpere og ikke-ledende plejhjemsassistenter. Det, der var afgørende for, om de ville vælge at flytte med eller ej, var - udover forstanderens afgørelse - blandt andet: afstand til kommende arbejdsplads, kommende arbejdstider og -indhold, fremtidige lønforhold samt det menneskesyn, værdigrundlaget, som forstanderen ønskede, at ens kommende arbejdsplads skulle efterleve.

Anderledes forholdt det sig med en række andre personalegrupper. Én af disse grupper var sygeplejersker og plejhjemsassistenter, der aktuelt sad i en mellemlederstilling. Deres problem var, at de på ingen måde var sikret, at de kunne overgå til lignende stillinger fremover. Dette beroede blandt andet på, at

der ikke ville blive behov for så mange mellemledere på de plejehjem, hvor beboere skulle flytte til.

En anden personalegruppe var køkkenledere/økonomaer. På de fleste af de plejehjem, hvor beboerne skulle flytte til, ville den varme mad blive leveret fra et af Kommunens centralkøkkener, og der ville derfor ikke blive behov for en køkkenleder.

Endelig var der rengørings-, gård-, kontor- samt beskæftigelsespersonale, der ligeledes var usikre på, om der blev behov for dem, og i givet fald til hvilke opgaver.

På de plejehjem, hvor personalet fik tilbud om samlet flytning, var det en generel oplevelse at:

"Der er blevet mere ro, efter vi har fået tilbuddet om at flytte med....For os er det vigtigt at sørge godt for vores beboere, og det har da været lidt svært i den periode, hvor man også skulle forholde sig til: Hvad sker der med en selv. ... og hvad med resten af den personalegruppe, som man er tæt knyttet til ...man bliver nødt til selv at have det godt for også at yde noget godt for beboerne."

En forstander udtrykte det på denne måde:

"Jeg tror i høj grad, det er en formildende omstændighed, når man skal flytte, at man tilbyder borgerne at flytte sammen – selvfølgelig skal det stadig være frivilligt – og samtidig også tilbyder, at personalet kan flytte med, hvis de ønsker det. Det er ting man må have afklaret, inden udmelding kommer."

På Plejecentret Granbo, hvor personalet ikke fik tilbud om at flytte med, skulle ledelsen opsiges al personale. Ledelsen havde ikke lang tid – 14 dage – til at opsiges det personale, der havde et halvt års opsigelse. Det drejede sig om i alt 32 personer. De resterende personaler havde kortere opsigelsesvarsler. For ledelsen på dette plejehjem var det lidt af et puslespil løbende at få tilpasset personaleratio i forhold til beboerantal.

På to af de plejehjem, hvor personale og beboere fik tilbud om samlet flytning, valgte hovedparten af personalet at flytte med. Et forholdsvis lille antal personaler på disse to plejehjem valgte at rejse til fordel for anden arbejdsplads undervejs i forløbet. Det drejede sig om personale, der enten ikke trivedes på deres arbejdsplads eller ikke kunne leve med usikkerheden om, hvad de fik tilbudt på det nye plejehjem. Der var også personale, der valgte at tage mod uddannelses-tilbud. På det udenbys plejehjem var der lidt flere personaler, der valgte ikke at flytte med blandt andet af geografiske grunde.

Afgang af personale kan være et problem for et plejehjem, der skal nedlukke, da det kan være svært at tiltrække ny arbejdskraft. Plejehjemsforstanderne brugte her flere løsningsmodeller, hvoraf blandt andet kan nævnes:

- Ansættelse af nyt personale, der – som det eksisterende personale – får tilbud om samlet flytning.
- Ansættelse af vikarer.
- Tog ikke nye beboere ind, når der var ledige pladser, men brugte i stedet enten disse pladser som midlertidig aflastning eller lod dem stå tomme, afhængig af personaletilpasning.
- Periodevis forhøjelse af arbejdstid for fast deltidspersonale.

For beboere, pårørende og personale var den dårligste løsningsmodel vikarflø-sere. En model, der næppe kan undgås, da der i nedlukningssituationer er tale om et større puslespil, der skal gå op. Modellen, hvor man ansætter nyt perso-nale, der - som det eksisterende personale - får tilbud om flytningsmodellen, er langt at foretrække, men den forudsætter, at forstanderen på over-flytningsplejehjemmet har klarhed over, hvilke personalegrupper, der vil blive behov for. Ligeledes kan det være svært for de forstandere, som ikke flytter med, at vurdere, hvad det er for personlige kvalifikationer, som den kommende forstander vægter. Sidstnævnte problem blev i nogen tilfælde løst ved, at den kommende forstander var med ved ansættelse af nyt personale.

Ses der på det personale, der valgte overflytningsmodellen, var der delte for-ventninger til den nye arbejdsplads.

Nogle så meget optimistisk på de nye udfordringer og glædede sig til at komme til at arbejde under bedre fysiske forhold, ligesom de så frem til at få nye kolleger. Optimismen gik også på beboernes vegne, hvor der sås klare for-dele ved, at nogle af beboerne fik en større plejebolig og ligeledes mulighed for at møde nye beboere. Det gjaldt især for de mest friske af beboerne. Andre så mere skeptisk på den nye arbejdsplads og bekymrede sig blandt andet om hvorvidt det var muligt at videreføre de værdier og traditioner, som de havde på deres nuværende arbejdsplads.

"Nu bliver vi to hold personaler fra to forskellige plejehjem der skal sammensættes. Jeg har det som med Robinson – den med nord- og sydholdet. ...Det gik meget godt, mens de var to hold, så blev de slå-et sammen og så gik der rent kage i det."

Der var også personale, der var frustreret over - cirka en måned inden flytning - ikke at kende deres eksakte arbejdsindhold og mødetider.

Generelt hos personalet var, at de oplevede, at forstanderne på de nedluknings-truede plejehjem tog sig utrolig godt af dem, hjalp dem med at søge andre stil-

linger, for dem der ønskede det; snakkede med dem i mindre grupper eller også alene, hvis det var nødvendigt. Forstanderne fandt denne hjælp helt naturlig og oplevede til gengæld, at de overvejende havde et personale, der tog stort hensyn til beboerne og, så vidt det var muligt, flyttede i takt med dem.

Men oplevede forstanderne også at have fået den nødvendige støtte?

Støtte til forstanderne

Det skal nævnes, at der alene var to forstandere, som var sikret et job efter nedlukning af plejehjemmene. Dette var for nogle frustrerende, men alle forstandere valgte alligevel at gennemføre nedlukningerne.

For forstanderne blev der etableret en ERFA-gruppe, der afholdt hyppige møder efter behov. Udover forstanderne fra de nedlukningstruede plejehjem sad der også repræsentanter fra Sundhedsforvaltningens økonomi-, personale-, uddannelses- og ældrefagligkontor. Fra forstanderside var der generelt tilfredshed med denne gruppe.

"Erfa-gruppen har været et rart forum at have... Her kan man – hvis man har brug for det – komme af med noget af sin galde. ...Hvis man vil af med noget i forhold til Forvaltningen, kan man også få det ud mellem sidebenene."

Forstanderne fik også tilbud om at kunne bruge en psykolog fra Bedriftssundhedstjenesten.

Nogle af forstanderne har savnet en samlet plan for, hvordan man håndterer en flyttesituation. Det gælder både i forhold til beboerne, og det gælder for personalet. Der er mange spørgsmål, der opstår undervejs, og alle de interviewede forstandere og souschefer giver entydigt udtryk for, at de vil gøre alt for, at såvel beboere som personale får så god en flyttesituation som mulig. Der er ingen tvivl om, at de alle har lagt mange personlige kræfter ind i forhold til hele forløbet. En siger.

"Jeg synes man mangler en person til at guide os...Jeg kan altid ringe til Forvaltningen, hvis jeg har et problem, men hvad nu, hvis jeg ikke har opdaget et problem. ...Jeg tænker også på de frustrationer, vi står i hver dag. ...Når man går i seng, tænker man, at endnu en dag gik godt. Personale kan vi stadig få, vi kan stadig skabe trykthed for beboerne. ...Men hvor længe varer det ved. ...Når dette forløb er færdigt, vil jeg gerne kunne se tilbage og sige, at hovedparten af beboerne og personalet har fået en god overflytning, og alle har været behandlet etisk godt."

"... Det ville have været rart, hvis Sundhedsforvaltningen inden udmelding om nedlukning, havde gjort sig tanker om, hvordan overflytning skulle ske. ...Fx kunne den forinden have taget stilling til, om en samlet flytning af beboere og personale var mulig... Vi har selv måttet være kreative. ...Det ville også være rart, hvis man inden beslutning om nedlukning af et plejehjem havde gjort sig den ulempe at gennemføre en kvalitetsvurdering af plejehjemmet."

Endelig påpeger én, at økonomien kan være et problem. Vedkommende mener, at Sundhedsforvaltningen burde have afsat penge til et særligt flyttebudget, så flytningen ikke belaster det nye plejecenters budgetter.

Om beboernes behov

Som det fremgik af beboernes vurdering oplever langt hovedparten, at de har fået stor hjælp og støtte af forstandere og personale. Fra første interviewrunde med ledelse og personalet herskede der ingen tvivl om, at beboerne skulle være i centrum. Såvel ledelse som personale beskriver meget engageret og indfølelse om de enkelte beboeres reaktioner og behov.

"Nogle borgere er urolige i forhold til flytningen. De kommer ofte og spørger. Så er det vores opgave at give dem ordentlig svar, give dem tryghed. Det er dejligt, at vi som personale kan give dem sikkerhed for, at en stor del af os flytter med."

"Borgerne har brug for stor tryghed og trøst. Det er vores opgave at give dem det."

På Plejecentret Granbo, hvor beboerne ikke fik tilbud om samlet flytning, har ledelse og personale udarbejdet flyttejournaler for hver enkel beboer, som de kunne tage med til deres nye plejebolig. Disse omfattede : livshistoriebeskrivelser, fysisk, psykisk og socialt ståsted. De indeholdt også informationer om beboernes specielle ønsker/behov i forhold til dag-, aften- og nattevagt.

"Pårørende har vi også involveret, bedt dem om at beskrive besøgs-mønster, hvad hjælper de med, og hvad ønsker har de m.v. for hver beboer; ønskelister med hensyn til valg af fremtidig bolig... alt sammen lavede vi meget hurtigt. Beboerne har selvfølgelig også været med. ...Grunden til at vi lavede det så hurtigt, var fordi vi frygtede personaleflugt, og dermed ville en stor del af vigtig viden om beboerne, fx små betænelser om familiemæssige relationer, om barn-dom osv. hver især gå tabt."

Forstander og personale på de to plejehjem, hvor det religiøse liv havde en stor betydning for beboerne, undersøgte inden flytning mulighederne for, at disse traditioner kunne følge med beboerne.

"De kirkelige handlinger skal følge med og også præsterne. Eliaskirkens præst: Han vil gerne komme til borgerne i Absalonhus også. Alle vores beboere kender ham jo; er trygge ved ham. Han er kommet her i 25 år. Så det vil fortsætte."

"Katolske messer og det åndelige liv, der hører til at være katolik skal flytte med. Det er der givet løvning på, og præsterne har også lovet at komme. Ved siden af Absalonhus er der en katolsk kirke og dertil hørende præster, som også har lovet at være behjælpelige."

Samlet må man konkludere, at såvel ledelse som personale har gjort et stort stykke arbejde i forhold til, at beboernes individuelle ønsker og behov imødekommes, og at det, som betyder mest for beboerne for at have et godt liv, kan fortsætte i deres nye plejeboliger.

Vurdering af behovet for to-rums boliger

Der er blandt ledere og personalet delte meninger om, hvorvidt beboerne har brug for en to-rums bolig.

En forholdsvis stor del af personalet mener ikke, at beboerne har brug for to-rum, eget køkken og bad. De mener, at beboerne vil blive isoleret og ensomme, og personalet peger også på, at der for deres vedkommende vil blive meget mere rengøring.

Andet personale kan se fordele.

"Vi får da mange goder med os. Vi får mere plads. ...ikke noget med køkultur, som vi har hver morgen og middag ved toiletterne. ... Nu får alle deres eget badeværelse".

Der er også blandt ledelse og personale overvejelser i forhold til økonomien.

"Man kan godt have nogle meninger om økonomien i forhold til nye to-rums boliger. Hvis man alene har sin folkepension, og det er der mange, der kun har, og en lejlighed koster cirka 5.000 kr. om måneden, ja så skal der lægges en del penge i boligtilskud hver måned i en institution med to-rumboliger."

"Trods prisen, mener jeg det er rimeligt, at beboerne får to-rum. Det er uanstændigt, at man som gammel skal bo under dårlige forhold - uden bad og separat stue. To rum betyder også, at man kan have flere af sine private ting med".

Selve flytningen

Det er forskelligt, hvordan de enkelte plejehjem organiserede flytningen. Oplevelserne spænder fra totalt kaos til en hyggelig og velorganiseret dag.

"Vores forstander havde besluttet, at personalet selv skulle pakke ned og pakke ud. ... Vi var alt for lidt personale - en del var holdt op - det var rent kaos, helt uorganiseret."

"Vores flytning gik godt. Alt var godt planlagt. ... Vi havde flyttefolk til at pakke ned og ud. På selve flyttedagen havde vi tid til at sige ordentligt farvel til det gamle plejehjem. Vi fik en god middag, og alle, tror jeg, oplevede det som en god dag."

Der er også et eksempel fra et andet plejehjem, hvor der var bestilt flyttefolk til at varetage det hele, men hvor tingene ikke forløb helt uden problemer, fx var der mødt for få flyttefolk op, hvilket betød, at nogle af beboerne først fik deres seng sent om aftenen.

Selv om en del personale oplevede flytningen som kaotisk og anstrengende, blev der alligevel taget godt hånd om beboerne. Pårørende, gamle kollegaer og i nogle tilfælde også personalets mænd var at hjælpe til.

Ledere og personalets vurdering efter flytning

Som omtalt tidligere er der foretaget en anden interviewrunde med det personale, som valgte at flytte med til Plejecentret Bonderupgård og til Absalonhus. Begge steder er der to-rums boliger. Der er ligeledes foretaget interview med de to forstandere på disse plejehjem. Disse interview er foretaget cirka fire måneder efter flytning.

For begge forstandere lykkedes det at tilbyde det personale, som ønskede det, at blive flyttet med over. For nogle personalers vedkommende indebar det en ændring i arbejdsindhold. Der var også personale, der tidligere havde været sous-chef eller som havde siddet i mellemliderstillinger, som måtte acceptere, at de fik en anden stillingsbetegnelse og et andet ansvarsindhold i forhold til deres kommende stillinger. Der var også personale, som fik andre mødetider.

Ses der i første omgang på Plejecentret Bonderupgård, så består personalet nu af

tre forskelligt sammensatte grupper. Der er personale fra det gamle Odd Fellow Hjemmet, der er personale fra Johannesgården og der er personale, der kommer fra Plejehjemmet Eremia, som også lukkede. Der er ingen af personalerne fra sidstnævnte plejehjem, der indgår i interviewene. Ud over disse personaler, er der også kommet nye personaler til. Forstanderen kommer fra det tidligere Bonderupgård, og har under ombygningen været leder for daghjemsgæster på Johannesgården.

På Absalonhus består personalet af medarbejdere fra det tidligere Elias Kirkens Hjem for Gamle, medarbejdere fra det tidligere Sankt Annæ Hjem samt af nyt personale. Forstanderen kommer fra Sankt Annæ Hjem.

Det er blandet, hvordan personalet oplever deres nye arbejdsplads.

"Jeg var meget frustreret i starten. ... Tingene er ved at blive lettere nu. ... Man skal være modtagelig på en anden måde, man skal tænke nyt og ikke: det plejer jeg at gøre. ... Vi er tre verdener i et stort hus, så der er mange samarbejder der skal op at stå.... Og der er mange samarbejder, der ikke fungerer."

Et generelt problem for personalet på begge plejehjem er, at de kommer fra forskellige kulturer.

"Det personale er opdraget på en anden måde, end vi andre der kommer fra plejehjem X. ... De har nok 60% af deres liv på den afdeling, og så har familien 40%. ... De har en helt anden tankegang. ... Når jeg går ud herfra, så lukker jeg døren... så har jeg været på arbejde. De andre har det med i kufferten, uanset hvor de er, tror jeg."

Hovedparten af det interviewede personale har i starten forsøgt at holde sammen med deres gamle kollegaer, og interviewene viser da også tydeligt, at mange har forsøgt at holde fast i deres gamle kulturer og traditioner. For nogle personalegrupper har det været nemmere end for andre, hvilket blandt andet beror på, om de gamle personalegrupper er blevet placeret på en afdeling for sig, eller om der er sket en blanding af personalegrupperne. I starten har de forskellige personalekulturer givet anledning til sammenstød mellem personaler fra de forskellige tidligere plejehjem, og sladder har da også været en del af hverdagen. Der har også blandt noget af personalet været en vis uvilje mod eventuel at gå ind at hjælpe på andre afdelinger, hvis der fx er sygdom i huset.

En af forstanderne siger:

"At få folk til at flytte sig fra den ene afdeling til den anden er svært – og det var især svært i begyndelse... Det går bedre nu ...og"

spørgsmålet er, om det er specielt for det her sted, eller om det ikke er sådan på mange af de steder, hvor der er flere afdelinger."

En anden forstander siger:

"Det fungerer bedre og bedre. ...I starten holdt personalet sig meget til deres gamle kollegaer, men det er vel naturligt, når man kommer til noget nyt. Personalet skal have lov og tid til at finde deres eget fodfæste, finde ud af hvem de andre er...Men jeg fornemmer, det går bedre og bedre."

Der er også personale på begge plejehjem, der nævner, at det især i starten var et problem, at der var nogle personalegrupper, der har deres gamle forstander stadigvæk.

"Forstanderen burde være neutral. ...Vi oplever, at så snart det er forstanderens gamle personale eller beboere, der har nogle særlige ønsker eller behov, så får de med det samme grønt lys for det ... Vi andre skal argumentere, og det er ikke altid, vi får vores ønsker opfyldt."

Der er også en del af det interviewede personale, der ser det som en spændende udfordring at være kommet til et nyt plejecenter og være med til at opbygge en ny kultur. Der er også generelt blandt personalet tilfredshed med forstanderne.

"Hun er meget lydhør ...og har forståelse for, at man kan have det svært. ...Hun forsøger også, at inddrage os i en række ting, spørge om vores holdninger o.s.v ...På nogle måder, synes jeg også, at det daglige arbejde er tilrettelagt bedre her ... fx skal vi ikke mere tænke på, om der er gjort rent...Det er der bestemte personer til. Det er rart."

For de personaler, der efterfølgende har fået andet arbejds- og ansvarsindhold, har hovedparten fundet sig til rette med det.

"Jeg trives nu...men jeg har også lagt meget arbejde i det for at trives... I starten lavede jeg nogle fejl ...Jeg var jo vant til at kunne tage beslutninger på egen hånd. ...men jeg ser det egentlig nu som en fordel, at der er flere, man kan læne sig op af."

Der er også personaler, der har meget svært ved at finde sig til rette på den nye arbejdsplads, og for hvem det nye arbejdsindhold opleves som utilfredsstillende. De har alle overvejelser i forhold til at søge nye stillinger.

Blandt personalet er der generelt stor tilfredshed med de nye fysiske rammer.

Hovedparten af personalet mener efterfølgende, at det er dejligt for beboerne at have fået to rum. De kan se, hvor glade beboerne er for deres nye bolig. Flere personaler fortæller, at det er meget få af beboerne, der bruger deres køkkenfaciliteter. De siger samtidig, at det nok er et spørgsmål om at få ændret beboernes holdninger, og det er personalet, der blandt andet skal være behjælpelig her.

Ved anden interviewrunde angiver hovedparten af personalet, at beboernes sociale liv ikke har ændret sig til det negative. De oplever fx ikke, at beboerne generelt set er blevet mere ensomme eller mere isolerede. Der er få beboere, hvor personalet mener, de har fået det dårligere fysisk og psykisk. På det ene plejehjem klager personalet over, at der skal bruges for meget tid på rengøring, de klager samtidig over de lange gange, og for nogles vedkommende er der utilfredshed med størrelsen af den fælles opholdsstue, som de finder for lille. Endelig er der nogen som finder udendørsarealerne for ringe og ubehagelige i forhold til områdets beboerklientel.

Overordnet om personales og lederes oplevelse af nedlukning af deres tidligere arbejdsplads kan uddrages følgende:

- Personale og ledere var generelt kede af, at deres arbejdsplads nedlukkede. Det var især den første tid, der beskrives som frustrerende, da de ikke på det tidspunkt vidste, hvilke tilbud de ville få om fremtidig ansættelse. Personale og ledere på Plejecentret Granbo, for hvem det kom som et chok, at det skulle nedlukke, havde en meget svær tid lige efter informationen blev givet.
- Personale havde ligesom beboerne brug for støtte og omsorg fra deres ledere især i den første fase, og det oplevede hovedparten af personalet, de fik.
- Lederne havde også brug for støtte, det skete overvejende gennem ERFA-gruppen, som der var generel tilfredshed med.
- Der er ledere, som mener, at Sundhedsforvaltningen skulle have udarbejdet en plan for, hvordan man nedlukker et plejehjem. Her tænkes både i forhold til beboere, personale, pårørende, økonomi m.v.
- Trods de vanskeligheder, som ledere og personale selv stod i, i den første fase, var hovedparten i stand til at sætte beboernes behov i centrum, at give dem trøst og omsorg.
- Hovedparten af personalet var tilfredse med den flyttemodel, de fik tilbudt. Plejecentret Granbo skilte sig ud, da al personale blev opsagt. En stor del af dette personale samt ledelse havde været på den arbejdsplads gennem mange år og for dem var det som at miste en del af deres 'familie'.
- Blandt ledere og personale var der delte meninger, om beboernes behov for en to-rums bolig. En forholdsvis stor del af personalet, mente ikke inden flytningen, at beboerne havde brug for to-rum, og påpegede samti-

dig, at beboerne ville blive ensomme og isolerede.

Overordnet om lederes og personales oplevelse af samlet flytning og deres nye arbejdsplads kan uddrages følgende:

- Et generelt problem for personalet var, at de kom fra forskellige kulturer. Det skabte i starten en del sammenstød og sladder.
- Forstanderne var af den opfattelse, at det selvfølgelig var svært i begyndelsen at sammensætte forskellige kulturer, men på længere sigt anså de ikke det for noget problem.
- På to plejehjem blev forstander og personale fra lukkede plejehjem efterfølgende ansat på samme plejehjem og suppleret med andet personale. En stor del af det nye personale oplevede det som et problem, at forstanderen favoriserede det personale, som forstanderen kendte på forhånd.
- Hovedparten af det flyttede personale fik stort set det samme arbejdsindhold som tidligere, men der var også nogle, der fik andet arbejds- og ansvarsindhold. De fleste havde fundet sig til rette, men der var også personale, der var utilfreds med arbejdsindhold, mødetider og den kultur, der herskede på deres nye arbejdsplads. De overvejede at søge andet arbejde.
- Der var generelt tilfredshed med beboernes nye fysiske rammer.
- Hovedparten af personalet mente efterfølgende, at det var dejligt for beboerne at have fået en to-rums bolig. Hovedparten oplevede ikke, at beboernes sociale liv havde ændret sig til det negative. Der var ikke flere nu end tidligere, der følte sig ensomme eller isolerede. Få beboere (de indgår ikke i interview) havde fået det fysisk og psykisk dårligere.
- På det ene plejehjem klager personalet over, at der er for lange gange, for lille en opholdsstue og for ringe udendørsarealer.

Levetiden på plejehjem

Datagrundlaget

Datagrundlaget er baseret på et udtræk fra Københavns Kommunes register med grunddata om plejehjemsbeboere. Udtrækket er foretaget februar 2003. Hver post, som er udtrukket, består af:

- Institutionstype – plejehjem, plejehjemslignende ældrebolig.
- Institutionsnummer.
- Optagelsesdato.
- Afgangsdato, hvis beboeren er død eller fraflyttet.
- Afgangsårsag – død, flyttet til anden institution, på psykiatrisk hospital eller flyttet hjem.

Der blev udtrukket alle poster, hvor optagelsesdatoen er mellem 01.01.1990 og 31.12.2002. Hver person kan have flere poster, hvis personen fx er flyttet fra et plejehjem til et andet eller er flyttet hjem i en periode.

Der var i alt 23.447 beboere i udtrækket. Af de 23.447 beboere blev 1.830 beboere (7,8%) optaget direkte i plejehjemslignende ældrebolig. Blandt beboerne er afgangsårsagen fordelt som vist i tabel 1.

Tabel 1: Afgangsårsag for beboere, som er indflyttet på et københavnsk plejehjem i perioden 01.01.1990 til 31.12.2002

Status	Antal	Andel i procent
Død senest 31.12.2002	18.556	79,15
I live pr. 31.12.2002	4.365	18,62
Flyttet hjem	209	0,89
Flyttet til anden institution, som ikke er i registeret	304	1,30
Psykiatrisk hospital	13	0,05
I alt	23.447	100,01

For disse beboere blev køn, alder ved optagelse, optagelsesår, og tid fra optagelse til afgang beregnet og trukket ud sammen med institutionsnummer og af-

gangsårsag i et anonymiseret register, hvorpå de videre analyser er foretaget. Projektet er forelagt datatilsynet og godkendt.

Af de optagne i perioden er 71,5% kvinder. Fordelingen på optagelsesår er vist i tabel 2.

Tabel 2: Antal borgere som er flyttet på plejehjem og plejehjemslignende ældrebolig i 1990-2002

Optagelsesår	Antal	Andel i procent
1990	1.812	7,7
1991	1.791	7,6
1992	1.772	7,6
1993	1.875	8,0
1994	1.924	8,2
1995	2.005	8,6
1996	1.965	8,4
1997	1.946	8,3
1998	1.601	6,8
1999	1.794	7,7
2000	1.461	6,2
2001	1.705	7,3
2002	1.796	7,7
I alt	23.447	100,1

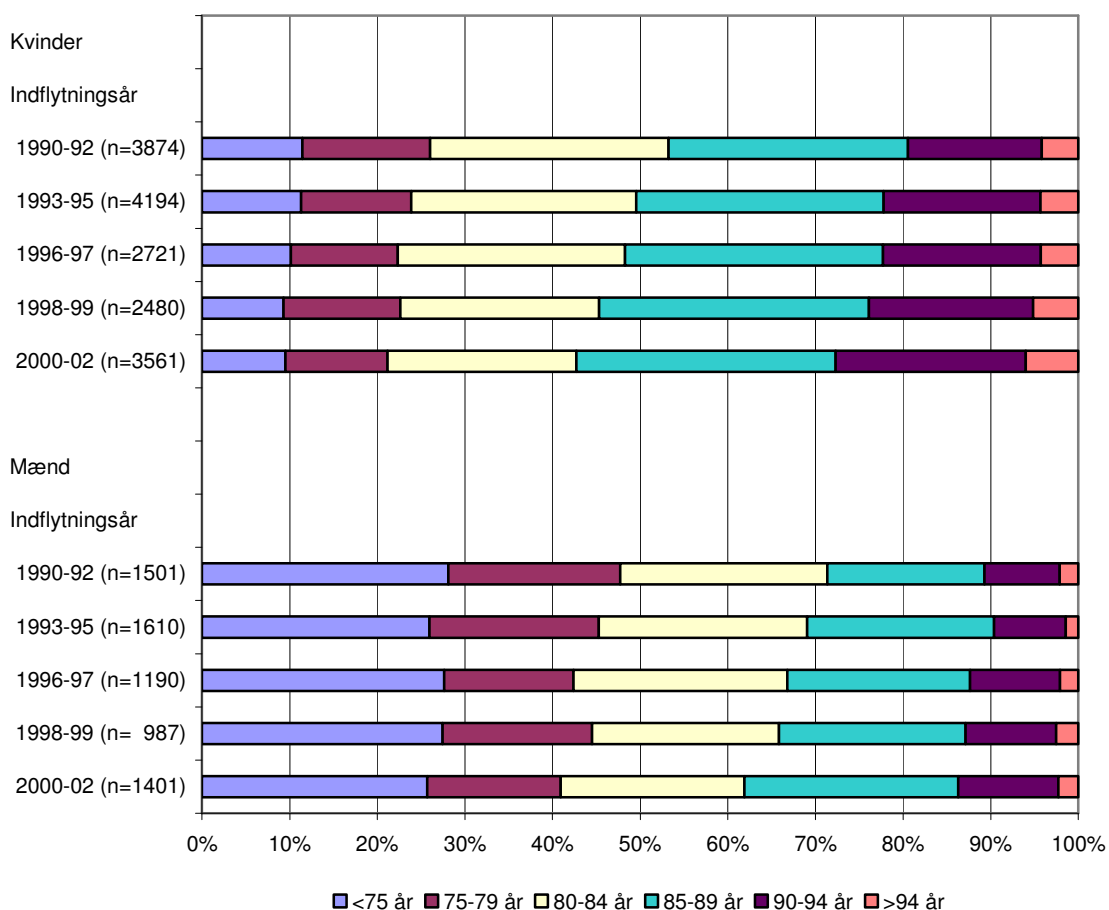
Der ses, at i det benyttede materiale er antallet af beboere, der flytter på plejehjem og plejehjemslignende ældreboliger, stigende indtil 1997. Fra 1998 falder antallet og er mindst i år 2000. I år 2001 og 2002 er niveauet oppe på samme niveau som i starten af 1990'erne.

I figur 1 er vist aldersfordelingen af de indskrevne opdelt efter køn og indflytningsår. Figuren viser, at der er sket en vis stigning i beboernes alder ved indflytning, især er andelen over 85 år øget. Udtrykt i gennemsnitsalder, se tabel 3, er der tale om en stigning på cirka 1,2 år for mænd og 1,6 år for kvinder.

Tabel 3: Gennemsnitlig alder i år ved indflytning på plejehjem opdelt efter indflytningsår og køn

Indflytningsår	Kvinder	Mænd
1990-92	83,1	78,3
1993-95	83,6	78,4
1996-97	83,8	78,7
1998-99	84,2	78,3
2000-02	84,7	79,5

Figur 1: Aldersfordeling af nyindflyttede beboere på københavnske plejehjem opdelt efter køn og indflytningsår

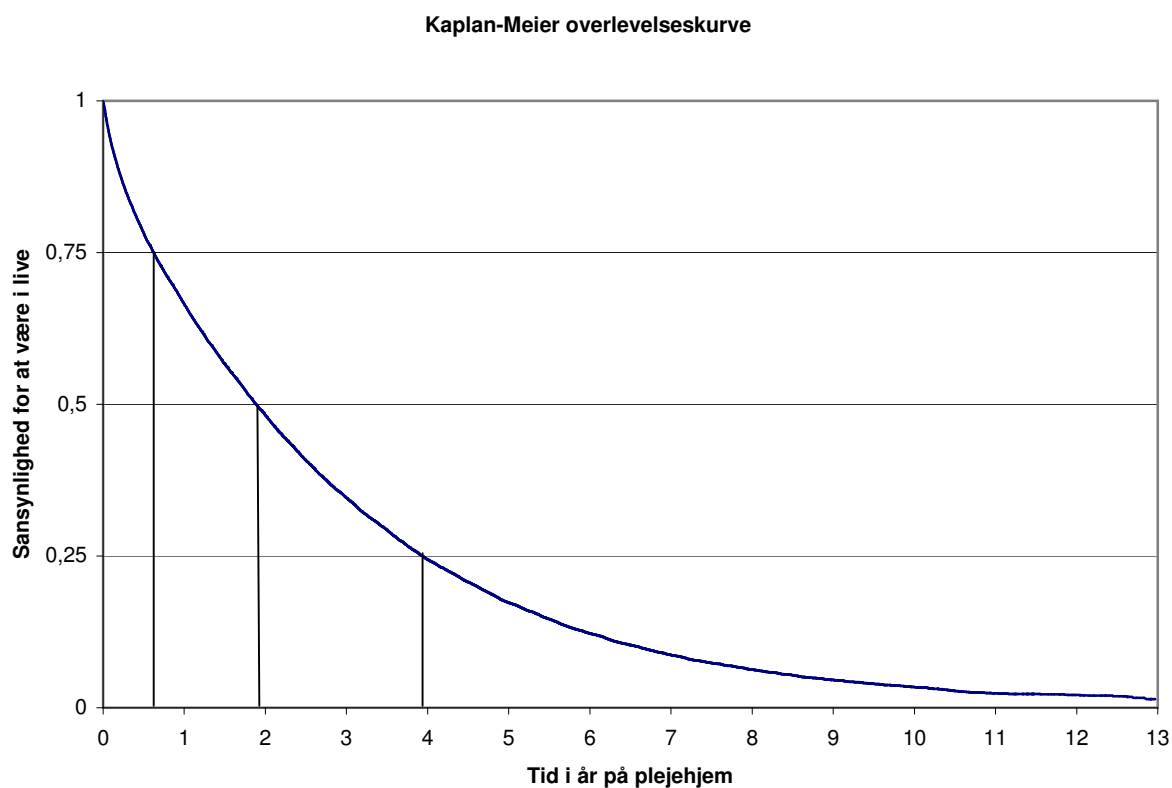

Generel levetid på plejehjem i København

Efter den indledende beskrivelse af datamaterialet, skal det i dette afsnit belyses, hvor lang tid beboerne bor på plejehjem, inden de dør. Til dette bruges metoder fra overlevelsesanalysen. Her skal der ikke gøres forsøg på at forklare metoderne til bunds. Det grundlæggende problem, når man skal analysere overlevelsesdata, er, at man ikke observerer, hvornår alle dør. Blandt de, der er flyttet ind på plejehjem i slutningen af undersøgelsesperioden, vil der (heldigvis) stadig være mange i live ved opgørelsestidspunktet. Hvis man blot medtager de beboere, som er døde, vil det se ud som om, beboerne lever meget kortere tid på plejehjem i slutningen af perioden.

Løsningen på dette er at estimere overlevelsesfunktionen som funktion af tiden på plejehjem ved hjælp af Kaplan-Meiers overlevelseskurve. Resultatet er, at man får en kurve, hvoraf der kan aflæses et estimat for, hvad sandsynligheden er for at leve længere end fx et år efter indskrivningen. Som et eksempel betragt figur 2, som er Kaplan-Meier overlevelsesfunktionen for hele datamaterialet.

Figur 2: Kaplan-Meiers overlevelsesfunktion for tiden fra indflytning på plejehjem til død for hele datamaterialet

I overlevelsesanalyser er det almindeligt at rapportere fx kvartilerne (25% 50% og 75%) i overlevelsesfordelingen. Dette er en simplificeret måde at beskrive kurverne på. Disse er indtegnet og kan fortolkes ret simpelt. Den mediane overlevelsestid, er den tid fra indflytning, hvor sandsynligheden for at være i live er 50%. Det er den midterste streg, som rammer x-aksen ved cirka 1,9 år. Dvs. at halvdelen af beboerne som helhed lever mindst 1,9 år på plejehjem. Hvis man vil belyse, hvor mange der dør hurtigt, kan man kigge på værdien svarende til, at 75% stadig er i live. Det svarer til strengen til venstre, som rammer x-aksen ved cirka 0,6 år=cirka syv måneder. Dette betyder, at efter syv måneder er cirka hver fjerde beboer død. Andelen, som lever længe på plejehjem, kan beskrives ved at kigge på den højre streg, som svarer til det tidspunkt, hvor kun hver fjerde beboer stadig er i live. Dette punkt er 3,9 år efter indflytning.

I det følgende beskrives hhv. den mediane overlevelsestid, tiden for hvornår hver fjerde er død, og tiden for hvornår tre ud af fire er døde. Beskrivelsen opdeles efter alder ved indflytning, køn og indflytningsår.

I tabel 4 beskrives den mediane overlevelsestid, og der er suppleret med et statistisk test for, om overlevelsen er forskellig i forhold til indflytningsår. Det er indlysende, at overlevelsen er meget forskellig i forhold til alderen ved indflytning. Der er også forskel på kvinder og mænds overlevelsestid på plejehjem, hvilket er en naturlig konsekvens af, at mænd generelt har en større dødelighed end kvinder.

Tabel 4: Estimeret median+ levetid i år på plejehjem opdelt efter køn, alder ved indflytning og indflytningsår

		Indflytningsår					Testsandsynlighed for forskel ift. indflytningsår*
		1990-92	1993-95	1996-97	1998-99	2000-02	
Kvinder							
<75 år	(n=1755)	3,6	3,1	2,9	3,1	2,5	2,9%
75-79 år	(n=2162)	2,3	2,4	2,2	2,5	2,3	53%
80-84 år	(n=4145)	2,4	2,3	2,0	2,1	2,0	1,4%
85-89 år	(n=4835)	2,0	2,0	1,9	1,8	1,7	29%
90-94 år	(n=3058)	2,0	1,8	1,7	1,6	1,3	<0,1%
>94 år	(n=795)	1,5	1,4	1,5	1,0	1,0	14%
Mænd							
<75 år	(n=1800)	2,7	2,6	2,4	3,5	1,9	3,1%
75-79 år	(n=1161)	1,7	1,7	1,5	1,7	1,6	55%
80-84 år	(n=1533)	1,5	1,4	1,3	1,2	1,3	30%
85-89 år	(n=1411)	1,4	1,1	1,1	1,1	1,2	16%
90-94 år	(n=643)	1,5	0,9	0,9	1,0	1,2	21%
>94 år	(n=137)	1,0	0,7	1,4	0,7	0,7	95%

+ Den mediane levetid på plejehjem er det antal år, hvorefter halvdelen stadig er i live

* Log-rank test for forskel mellem overlevelsesfunktionerne for de fem grupper af indflytningsår. Værdier under 5% svarer til statistisk signifikante forskelle

Der er en tendens til, at overlevelsen er faldende. I en del af aldersgrupperne er levetidens fald statistisk signifikant for kvinder: Halvdelen af de 90-94 årige kvinder levede 2,0 år på plejehjem, hvis de flyttede ind i 1990-92. I perioden 2000-02 lever de tilsvarende 1,3 år - et fald på 0,7 år. Dette antyder, at de, som kommer på plejehjem, er blevet svagere de senere år.

I tabel 5 belyses tiden svarende til, at hver fjerde beboer er død. Det ses, at en fjerdedel er døde ret hurtigt efter indflytningen. Efter cirka 2-8 måneder er hver fjerde mand, som er indflyttet i perioden 2000-02, død. Den tilsvarende tid for kvinder er generelt en anelse længere - varierende fra tre til ni måneder for de, som er indflyttet i 2000-02.

En observation som denne er selvfølgelig væsentlig i forhold til analysernes hovedformål; at belyse om nedlæggelse af plejehjem og flytning af beboerne til andre plejehjem medfører en reduktion i levetiden. Der er i forvejen 25% af beboerne, som ikke lever ret længe på plejehjem. Dette indikerer, at der skal være en stor del, som dør meget hurtigt efter flytning, før det kan påvises, at selve flytningen øger dødeligheden.

Tabel 5: Estimeret tid i år på plejehjem for hvornår hver fjerde beboer er død, opdelt efter køn, alder ved indflytning og indflytningsår

		Indflytningsår				
		1990-92	1993-95	1996-97	1998-99	2000-02
Kvinder						
<75 år	(n=1755)	1,5	0,9	0,8	1,0	0,7
75-79 år	(n=2162)	0,9	0,8	0,8	0,9	0,6
80-84 år	(n=4145)	0,9	0,9	0,8	0,7	0,6
85-89 år	(n=4835)	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6
90-94 år	(n=3058)	0,8	0,7	0,5	0,5	0,4
>94 år	(n=795)	0,6	0,5	0,5	0,3	0,4
Mænd						
<75 år	(n=1800)	0,9	0,7	0,6	1,1	0,8
75-79 år	(n=1161)	0,7	0,5	0,4	0,4	0,6
80-84 år	(n=1533)	0,5	0,5	0,5	0,3	0,4
85-89 år	(n=1411)	0,6	0,3	0,3	0,4	0,3
90-94 år	(n=643)	0,6	0,2	0,3	0,5	0,3
>94 år	(n=137)	0,5	0,4	0,4	0,3	0,1

I tabel 6 belyses det hvor mange, der lever længe på plejehjem. Der er vist tiden for, hvornår kun en ud af fire beboere stadig er i live. For de beboere, som er flyttet ind sidst i undersøgelsesperioden, er det ikke altid muligt at estimere tiden. Dette er markeret med en streg i tabellen. Grunden til, at man ikke kan estimere tiden, er, at der pga. den korte opfølgningstid ikke er døde 'nok' til, at man kan skønne, hvornår tre ud af fire er døde.

Som i tabel 4, viser analyserne, at der er en svag tendens til, at tiden, hvor tre ud af fire er døde, falder.

Tabel 6: Estimeret tid i år på plejehjem for hvornår tre ud af fire beboere er døde, opdelt efter køn, alder ved indflytning og indflytningsår

		Indflytningsår				
		1990-92	1993-95	1996-97	1998-99	2000-02
Kvinder						
<75 år	(n=1755)	6,9	6,9	5,6	-	-
75-79 år	(n=2162)	4,8	5,2	5,2	-	-
80-84 år	(n=4145)	4,4	4,7	4,3	4,4	-
85-89 år	(n=4835)	3,8	3,9	3,7	3,6	-
90-94 år	(n=3058)	3,6	3,4	3,3	3,1	-
>94 år	(n=795)	3,2	2,6	3,3	2,7	2,2
Mænd						
<75 år	(n=1800)	5,4	6,2	5,5	-	-
75-79 år	(n=1161)	3,6	3,4	3,5	3,7	-
80-84 år	(n=1533)	3,2	2,5	3,0	2,6	2,9
85-89 år	(n=1411)	3,0	2,4	2,8	2,7	2,3
90-94 år	(n=643)	2,5	1,8	2,0	2,0	2,2
>94 år	(n=137)	2,0	2,9	1,9	1,7	-

Denne indledende overlevelsesanalyse belyser, hvordan overlevelsestiden på plejehjem afhænger af køn, alder ved indflytning og indflytningsår. Lad os nu vende tilbage til det oprindelige problem; Hvordan påvirker det, at nedlægge et plejehjem, beboernes levetid? Som det omtales senere, er der 17 nedlagte plejehjem i denne analyse. De er nedlagt i perioden 1998-2001. På disse plejehjem var der 685 beboere, som blev flyttet. Formålet er at belyse, om denne lille gruppes levetid ændres ved flytning. De foregående analyser viser, at man også skal tage hensyn til de 685 beboeres køn, alder ved indflytning og indflytningsår. Det er oplagt, at man ikke kan dele de 685 beboere op i 60 grupper (2 køn x 6 aldre x 5 indflytningsår), og så sammenligne deres overlevelse med resten inden for hver gruppe.

Derfor har vi behov for en mere simpel model, der ikke blot siger, at hver af de 60 grupper har deres egen overlevelsesfordeling. Der skal laves en model for, hvordan overlevelsesfordelingerne forholder sig til hinanden. Det gøres ved at anvende den såkaldte Cox-model, som antager, at risikoen for at dø for fx hhv. mænd og kvinder er proportional, og dermed kan den beskrives med et enkelt tal - proportionalitetsfaktoren, som også kaldes den relative risiko.

Hvad menes der med risikoen (engelsk: hazard) for at dø. Risikoen til tid t er $\lambda(t) = \text{Sandsynligheden (dø inden tid } t+\Delta t \text{ givet at man er i live til tid } t)/\Delta t$ hvor Δt gøres mindre og mindre. Der er en direkte sammenhæng mellem risikofunktionen og overlevelsesfunktionen $S(t)$:

$$S(t) = \exp\left(-\int_0^t \lambda(s) ds\right)$$

Lad os nu beskrive den Cox-model, som svarer til opgørelserne i tabel 4-6. Der tages hensyn til alder, køn og indflytningsår. Det antages, at risikoen for hver beboer i er:

$$\lambda_i(t) = \lambda_{\text{aldergrp}(i)}(t) \times \begin{cases} \alpha & \text{hvis } i \text{ er kvinde} \\ 1 & \text{hvis } i \text{ er mand} \end{cases} \times \begin{cases} \beta_5 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 2000 - 02} \\ \beta_4 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1998 - 99} \\ \beta_3 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1996 - 97} \\ \beta_2 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1993 - 95} \\ 1 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1990 - 92} \end{cases}$$

hvor t er tiden siden indflytning, $\lambda_{\text{aldergrp}(i)}(t)$ er baggrundsrisikoen, som er fælles for alle beboere i hver af de tidligere seks viste aldersgrupper, og hvor α er den relative risiko for, at en kvinde dør i forhold til, at en mand dør, og fx β_4 er den relative risiko for at dø, hvis man er indflyttet i 1998-99 i forhold til, hvis man er

indflyttet i 1990-92. Når der er foretaget en såkaldt stratificeret analyse i forhold til aldersgrupperne, så hænger det sammen med, at analyserne har vist, at risikoen ikke er proportional mellem aldersgrupperne.

I den ovenfor skitserede model kan man estimere (dvs. få et bedste gæt på) parametrene. De er vist i tabel 7.

Tabel 7: Relativ risiko for død på plejehjem i forhold til indflytningsår og køn

Faktor	Relativ risiko	95% konfidensinterval
Mand	1,00	-
Kvinde	0,72	0,70-0,75
1990-92	1,00	-
1993-95	1,02	0,98-1,06
1996-97	1,07	1,02-1,12
1998-99	1,07	1,01-1,12
2000-02	1,17	1,11-1,23

Tallene viser fx, at kvinder har en risiko for at dø, som er 72% af mændenes risiko, og at risikoen for at dø er steget 17% for de, som er indflyttet i 2000-02, i forhold til de, som flyttede ind i 1990-92.

I den ovenfor beskrevne Cox-model kan man nu indføre et led, som beskriver den relative risiko ved at indflytte i en plejehjemslignende ældrebolig i forhold til et almindeligt plejehjem. Modellen er:

$$\lambda_i(t) = \lambda_{\text{aldersgrp}(i)}(t) \times \left\{ \begin{array}{l} \alpha \text{ hvis } i \text{ er kvinde} \\ 1 \text{ hvis } i \text{ er mand} \end{array} \right\} \times \left\{ \begin{array}{l} \beta_5 \text{ hvis } i \text{ indflyttet 2000 - 02} \\ \beta_4 \text{ hvis } i \text{ indflyttet 1998 - 99} \\ \beta_3 \text{ hvis } i \text{ indflyttet 1996 - 97} \\ \beta_2 \text{ hvis } i \text{ indflyttet 1993 - 95} \\ 1 \text{ hvis } i \text{ indflyttet 1990 - 92} \end{array} \right\} \times \left\{ \begin{array}{l} \delta \text{ hvis } i \text{ flyttet ind i ældrebolig} \\ 1 \text{ alm. plejehjem} \end{array} \right.$$

Resultaterne er vist i tabel 8.

Tabel 8: Relativ risiko for død på plejehjem i forhold til indflytningsår og køn

Faktor	Relativ risiko	95% konfidensinterval
Mand	1,00	-
Kvinde	0,84	0,82-0,87
1990-92	1,00	-
1993-95	1,04	1,00-1,08
1996-97	1,11	1,06-1,16
1998-99	1,11	1,06-1,17
2000-02	1,24	1,18-1,31
Alm. plejehjem	1,00	-
Plejehjemslignende Ældrebolig	0,82	0,81-0,92

Analysen viser, at beboere, der optages i plejehjemslignende ældreboliger, har en 18% mindre risiko. Man kan ikke skelne, om dette skyldes, at de plejehjemslignende ældreboliger er bedre, eller om det er mere raske beboere, der optages her. Sammenlignet med tabel 7 ses der en tendens til, at dødeligheden stiger lidt kraftigere med indflytningsår, når der korrigeres for institutionstype.

I de foregående analyser er det tiden fra indflytning t , som er anvendt som primær tidsskala - dvs risikoen som funktion af t inden for hver aldersgruppe varierer helt frit, mens alderens indflydelse antages at være ens inden for hver aldersgruppe. Dette virker som en naturlig forlængelse af de indledende tabeller, hvor det primære fokus er på tiden, som beboerne er på plejehjem. Men omvendt er det mest almindeligt at anvende alderen som primær tidsakse, dvs. at risikoen som funktion af alder antages at være frit varierende og ikke konstant inden for aldersgrupperne. Den sidste model bliver så i stedet:

$$\lambda_i(a) = \lambda(a) \times \begin{cases} \alpha & \text{hvis } i \text{ er kvinde} \\ 1 & \text{hvis } i \text{ er mand} \end{cases} \times \begin{cases} \beta_5 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 2000 - 02} \\ \beta_4 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1998 - 99} \\ \beta_3 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1996 - 97} \\ \beta_2 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1993 - 95} \\ 1 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1990 - 92} \end{cases} \times \begin{cases} \delta & \text{hvis } i \text{ flyttet ind i ældrebolig} \\ 1 & \text{alm. plejehjem} \end{cases}$$

Tabel 9: Relativ risiko for død på plejehjem i forhold til indflytningsår og køn. Alder er primær tidsakse.

Faktor	Relativ risiko	95% konfidensinterval
Mand	1,00	-
Kvinde	0,70	0,67-0,72
1990-92	1,00	-
1993-95	1,03	1,00-1,08
1996-97	1,10	1,05-1,14
1998-99	1,11	1,06-1,16
2000-02	1,32	1,26-1,39
Alm. plejehjem	1,00	-
Plejehjemslignende ældrebolig	0,86	0,80-0,91

Sammenlignet med tabel 8 ses det, at resultaterne ændres meget lidt. Den eneste større ændring er en øget dødelighed for de, som er indflyttet senest.

Endelig inddrages der en tidsafhængig stratificering. Givet både alder, køn og indflytningsår er det meget tænkeligt, at de som lige er kommet på plejehjem har en forøget risiko i forhold til de, som har været der længe. Her er der inddraget en forøget risiko det første halve år. Der er ikke proportional risiko mellem de, som har været der under et halvt år og de, som har været der længere, derfor stratificeres der. Modellen er altså:

$$\lambda_i(a) = \begin{cases} \lambda_1(a) & \text{hvis } a - a_{ind} < 0.5 \text{ år} \\ \lambda_2(a) & \text{hvis } a - a_{ind} \geq 0.5 \text{ år} \end{cases} \times \begin{cases} \alpha & \text{hvis } i \text{ er kvinde} \\ 1 & \text{hvis } i \text{ er mand} \end{cases} \times \begin{cases} \beta_5 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 2000-02} \\ \beta_4 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1998-99} \\ \beta_3 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1996-97} \\ \beta_2 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1993-95} \\ 1 & \text{hvis } i \text{ indflyttet 1990-92} \end{cases} \times \begin{cases} \delta & \text{hvis } i \text{ flyttet ind i ældrebolig} \\ 1 & \text{alm. plejehjem} \end{cases}$$

Tabel 10: Relativ risiko for død på plejehjem i forhold til indflytningsår og køn. Alder er primær tidsakse. Der er stratificeret efter om det er mindre end et halvt år eller mere siden indflytning

Faktor	Relativ risiko	95% konfidensinterval
Mand	1,00	-
Kvinde	0,70	0,68-0,73
1990-92	1,00	-
1993-95	1,03	0,99-1,07
1996-97	1,08	1,03-1,13
1998-99	1,08	1,03-1,13
2000-02	1,21	1,14-1,27
Alm. plejehjem	1,00	-
Plejehjemslignende ældrebolig	0,86	0,81-0,92

Resultaterne ligner nu igen til forveksling de, som blev fundet i tabel 8. Det konkluderes, at kvinder har en 30% mindre dødelighed end mænd; at dødeligheden på plejehjem er steget cirka 20% fra 1990 til 2000, og at dødeligheden i plejehjemslignende ældreboliger er 14% mindre end på almindelige plejehjem.

Levetiden i forbindelse med plejehjemslukninger

I sidste afsnit blev der opbygget en grundlæggende model for levetiden på alle Københavnske plejehjem og plejehjemslignende ældreboliger. I dette kapitel vil effekten af at lukke et plejehjem og flytte beboerne blive belyst.

I nedenstående tabel kan det ses hvilke plejehjem, der er inddraget i denne analyse. Kolonnen 'lukning meddelt' er baseret på administrative oplysninger fra Sundhedsforvaltningen. I databasen ser man ret tydeligt, hvornår lukningerne er kendte: Normalt er der meget få flytninger til andre plejehjem. Når lukningen er meddelt, begynder udflytningen ofte løbende derefter. Slutdatoen er en kombination af administrative oplysninger sammenholdt med databasen. Fx er der beboere på Plejecentret Granbo, som først er registrerede som udflyttede i februar 2001, selvom de officielle papirer siger, at det lukker 01-01-2001. Røde Kors Hjemmet er udeladt af analyserne, da der kun er tale om en lukning af et anneks, hvorefter beboerne er flyttet internt til andre afdelinger på samme institution.

Tabel 11: Oversigt over lukkede plejehjem. I alt 685 berørte beboere

Plejehjem	Antal beboere i perioden 1990-lukning	Lukning meddelt	Slut udflytning	Antal berørte beboere
Plejecentret Bonderupgård	326	03-1998	10-1998	75
Margrethehjemmet	191	09-2000	05-2001	37
Rundskuedagens Plejehjem	239	02-1998	03-1999	50
Plejehjemmet Aftensol	205	03-1998	10-1998	49
Eliaskirkens Hjem for Gamle	67	04-2000	05-2000	15
Plejehjemmet Eremia	82	10-2000	02-2001	19
Lillehjemmet i Brønshøj	223	07-2000	03-2001	35
Nazaret Meninghedshjem	56	02-2000	06-2000	11
Sankt Annæ Hjem	98	01-2000	05-2000	28
Store Tuborghjemmet	337	02-2000	03-2001	71
Timotheushjemmet	147	09-1999	05-2000	27
Aalholmehjemmet	110	03-1998	10-1998	24
Odd Fellow Hjemmet	279	12-2000	01-2001	46
Sankt Lioba Hjemmet	116	01-2000	06-2000	23
Tårnbyhjemmet	197	03-1998	05-1999	53
Plejecentret Granbo	280	05-2000	03-2001	55
Plejehjemmet Borgervænget	319	03-2000	03-2001	67

Note : Solgavehjemmet i Valby, som har blinde som målgruppe, indgår ikke i databasen

I denne rapport er de data for 17 nedlukkede plejehjem og 685 berørte beboere. Det undersøges både om risikoen ændrede sig *efter* flytningen og i den periode fra lukningen er blevet kendt, og indtil flytningen sker. Basismodellen i sidste kapitel bliver nu udvidet med to faktorer. Den første markerer, om man er i perioden mellem udmeldt lukning og flytning. Denne periode benævnes flytningstruet. Den anden markerer, om man er i perioden efter flytningen. Resultaterne er:

Tabel 12: Relativ risiko for død på plejehjem i forhold til indflytningsår og køn. Alder er primær tidsakse.

Der er stratificeret efter, om det er mindre end et halvt år eller mere siden første indflytning

Faktor	Relativ risiko	95% konfidensinterval
Mand	1,00	-
Kvinde	0,70	0,68-0,73
1990-92	1,00	-
1993-95	1,03	0,99-1,07
1996-97	1,09	1,04-1,13
1998-99	1,09	1,03-1,14
2000-02	1,21	1,15-1,27
Alm. plejehjem	1,00	-
Plejehjemslignende ældrebolig	0,86	0,80-0,91
Flytningstruet	0,79	0,64-0,98
Flyttet	0,93	0,83-1,03

En umiddelbar konklusion er, at der ikke samlet kan påvises nogen overdødelighed i perioden, hvor beboeren er flytningstruet, eller hvor beboeren er flyttet. Tværtimod falder dødeligheden i perioden inden flytningen signifikant med 21%, og der er også en tendens til, at dødeligheden falder efter flytningen, om end faldet på 7% ikke er signifikant. Det kan med stor sikkerhed udelukkes, at dødeligheden stiger.

Endelig er der til sidst lavet en analyse, hvor effekten af at være flytningstruet og at være flyttet er opgjort separat for hvert plejehjem. Denne analyse bygger på meget små grupper, og ingen plejehjem afviger signifikant fra den overordnede tendens. Derfor er tallene ikke vist.

Referencer

Kitwood, T. (1999): En revurdering af demens – personen kommer i første række.

Dafolo Forlag.

Nielsen, E.B & Thyssen, S. (1993): Eksistens og omsorg.

Danmarks Pædagogiske Institut, DPI nr. 1993.19.

Nielsen, E.B et. al. (1995): Efteruddannelse indenfor demensområdet.

Danmarks Pædagogiske Institut, DPI nr. 1995.09.

Nielsen, E.B et. al. (1999); Dementia, Care and Education.

Danmarks Institut for Ældrepædagogik.